

ШЫН

ВКП(б) ТЫВА ОБКОМУНЫҢ КЫЗЫЛ ХОРАЙ КОМИТЕДИНИҢ БОЛГАШ АЖЫЛЧЫ ЧОННАРЫНЫҢ ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ СОВЕДИНИҢ ОРГАНЫ

1951
сентябрь
23
ВОСКРЕСЕНЬЕ
№ 184 (2358)
ӨРТӨЗ 20 КӨП

БО ХУНГУ СОЛУНДА:

Күрүне мурнунга хүлээтгеин күүсеткен (1 арын)
Тайбын Пактызы дээш (1 арын)
Областын ховуларында (1 арын)
Областын ажылы чоннарын тайбынын херээн күш-ажылы-биле сыжылап турар (2 арын)
ВКП(б) обкомунун IV пленумунун токгаатын Улуг-Хем районунун партия организацияларынын канчаар күөсөдит турары (2 арын)

Кызыл хоорай чогаалчыларынын хуралы (3 арын)
А. Төмүр-оол—Агитатор (3 арын)
Б. Бюрбю—Өвүр районда Советтериниң организа массалаг ажылы б-дик деңгөле тургузур (3 арын)
Катиталын чурттарында ажылчы чоннарын аялы-турелги чоруу (4 арын)
Кореяда боушукчунар (4 арын)

Мал кыштаглаашкынынга үлегерлиг белеткенир

Нийтинин мал ажылын хөгжүдериин күрүнө планын күүседириниң болгаш маалын продуктулуун бедидериниң база чуртка мал ажылынын элбекшидиг продуктулары белеткенириниң бир кол сууру мал кыштаглаашкынынга чедишкенин белеткенир болгаш ону үлегерлиг чорудагы болур.

Тыва автономияга областын үлгүлүр бүдүрүгелеринин, МТС-теринин, совхозтарынын ажылчыларын даярдап болгаш бүгү ажылчы чоннарында эш Сталинга чоруткан чагаанын бо талазы-биле хүлээнип турары бола: «...ниитинин мал ажылын чөмөр-биле бүрүн хаядыр. 1951 чыда колхозтарын ниитинин мал ажылынга бөдүүн чөмөр иртер чыга бодаарга ийи катип хөйү белеткээр».

Улуг башкыны мурнунга алган хүлээлгени алдары-биле күүседириниң дээш мал кыштаглаашкынынга белеткелди областын чамдык районнары багый эвес күүседип турар. Мал чөмөгүн сизин белеткээр планын сентябрь 20-де Өвүр район 304,0 хуу, Тожу—213,9 хуу, Бай-Тайга—125,5 хуу, Чаа-Хөл—109,7 хуу, Бий-Хем—102,2 хуу күүседип алганнар.

Ындык болза да, мал ажылын хөгжүдериин чугула үндөзүн сууру—мал кыштаглаашкынынга үлегерлиг белеткенирини күрүнө удуур-дуулашын чөмөр-биле партия совет бол-аш көдөзө ажыл-агый организациянын талазында чедир үлгөвейи, мал чөмин чедир белеткелдериинден, маага чымыг, чырык кажааларын чөмөр хаядырканналар 1950—1951 чылдарын кышкы үезинде областын колхозтарына маалдык хорамчызы бар болган. Ыланды Танды, Тес-Хем, Улуг-Хем районнарына маалдык хораз чоруу хөй болганын ам чамдык районнар бодайын, мал кыштаглаашкынынга кончуг багай белеткенип турарлар.

Сентябрь 20-ге чедир мал чөмин сизин белеткенириниң планын Эрзин, Кызыл, Барыш-Хемчик, Тес-Хем, Тере-Хөл болгаш оон-даа өскө районнар кончуг багай күүседип турарынын чыдагынында областын сизин белеткенириниң ниити планын күүсетимейн турар. Тес-Хем районун Ленин, Калинин аттыг колхозтарында белеткээр сизинери хөмчөөп көөргө, мурнунда оларын берген от-еттарында кудулай берген. Шап мындык чижиктер Чөөн-Хемчик, Сүт-Хөл районнарынын колхозтарында база бар болуп турар.

Маалга чымыг кажаалар тударынын планын областа деидин багай күүсетип турар. Бай-Тайга, Барыш-Хемчик, Чөөн-Хемчик, Эрзин районнарынын колхозтарында сентябрь 1-ге чедир мал кажаанын чангыс-даа доозулган тууу чок. Эрзи кажааларын септээр, арыглаар, оларын дезинфекциялаар ажал колхозтарда болгаш хуу ажал-агыйларда барык эгелөөвөн.

Дүжүт ажаап алышыкынынын үезинде хөй-хөй колхозтар сизин белеткенириниң ажылын, мал кажааларынын тутгаларын, септегезин соксаткан. Ол ажалдарга турган бригадаларын шуут дүжүрүп, оон-биле көдөзө ажал-агый артелиниң Уставына окта таарышпас чоруктарын болдуруп турар.

Мал кыштаглаашкыны—мал ажылынын эң харысалаалгы үези. Ону чедишкенин чорудары маалдык баш санын өстүрериин болгаш оон продукттулуун бедидерини күрүнө планын күүседириниң болгаш ажыр күүседиринге шитпирлиг хөмчөгүн бирээзи болур.

ВКП(б) райкомнары, райкүүс-комнар, чөмөр-биле партия совет болгаш «жыл агый» органнары, оон тускай артемигелери, база колхозтар, совхозтар удурутчулары бар турар чөмөгүнүн дары уузкаш, 1951—1952 чылдарда ниитинин мал ажылын хөгжүдериин күрүнө планын район, колхоз, совхоз бүрүзү бүрүн күүседириниң кол чүүлү—мал кыштаглаашкынынга кичээлгезин салып, оон белеткелдерин сентябрь, октябрь айларда доозарынын хөмчөгүлери алыры чугула. Мал чөминин белеткенинге болгаш тулуг, септеге ажылынга турган бригадаларын дөп-дөрөөн катип ажалдадыр хөмчөгү.

Сизин белеткенин болгаш тарааларын бүгү саяа, погун бүрүн ажаап сараттап алгаш, оларын камгалаанын дыңыда. Бүгү белеткээр сизинери октябрь 15-тен эртирбейн хөмчөөр болгаш колхоз баштаар чөмөгүн акт өзү-гаар хүлээп алыр журулу.

Маалдык бөдүүн болгаш шыктыг чөмөгүн шын ажылаары-биле районнарынын көдөзө ажыл-агый килдистри болдуну тускай артемигелерин күжү-биле ай-айлап чарыгдарынын планын тустус колхозтар сайы-биле чогадып кылгыш, колхозтарын кижигүйнериниң ниити хуралдарында бөдөм-латары, ол планын күүседириниң контрольдары хөмчөгү. Ол план өзү-гаар бүгү белеткээр мал чөмөгүнүн үштүк бирээзинден өвөөл эвезин кыштаглаары сөөртүп чедирген турарын амдыгааштан организастаар.

Маалга четчир сан-ыг чөмин белеткээр биле чөргөлөштор саар инектер, бүдүрүчүлөр, ажыл азырлары, чаш маалдардан аңгыда өскө малдарга оларларын шыап тургузар, олар ажылаарынын планын колхоз бүрүзүгө кымыр.

Чөмөр-биле партия совет органнары, көдөзө ажыл-агый килдистри, көдөзө болгаш колхоз тууун килдистри, колхозтар баштаар чөмөгүн тулуг бригадаларынын составын шынардылар сорулга биле коммунистерин болгаш мурнакчыларын киирер, мал кажааларын туууг планын бүгү колхозтарга, совхозтарга ноябрь 1-де доозарынын хөмчөгүлери алыр. Мал кажааларын септээр, арыглаарын, дезинфекцияларын дүрген доозарыны күштү эвилелдээр.

Ажылчы чоннарынын депутаттарынын район Советтериниң күүсөтки комитеттери, көдөзө ажыл-агый килдистри бүгү колхозтарга кышкы удуур белеткелдериниң хаялдарын чорудар. Эш Сталинга чоруткан чагаада алган хүлээлгелерин канчаар күүседип турарын хынап көөр.

Партия организацияларынын сорулгазы бола, мал кыштаглаашкыны белеткелдиң ажылын удурут, контрольдар болгаш партиянын агыс-массалаг ажылын оңче күштөлдөр. Партиянын, колхозчуларынын, совхозтарынын ажылчыларынын хуралдарына бо айтырыгын чугаалаар, шөлөөлиг болгаш бот-шүгүмчүлөди калбартып, икөөрөөн чөмөгүн узуу каарынын блтуг хөмчөгүлери алыр.

Октябрьниң социалистик Улуг революцияныын 34 жыл оюнга чедишкенин ууражыр, эш Сталинга чоруткан чагаада мал кыштаглаашкынынын үлегерлиг чорудар талазы-биле алган хүлээлгени алдары-биле күүседир дээш социалистик чарышты бүгү-ле чөмөгү калбартыр чорук бистин согааралды болбас сорулгазы болур.

Тайбын Пактызы дээш!

Москва. Тайбын камгалалынын Совет комитетиниң Кыргызынын солдуннарга парламентиниң соода «Москвабел» заводтун бүгү салбырларында беш улуг күрүнелерин аразынга Тайбынын Пактызын чарар дугайында Тайбынын Бүгү-делегей Чөвүлелиниң Кыргызынын адаанга ат салышыкынын Совет Энциклопедияга чорудар дугайында Тайбын камгалалынын Совет комитетиниң пленумунун резолюциязын коллективти-биле номчуп танышкан.

Чурукта: эң эки шынарлыг электри удазыннары кылды салбырда. Салбырын начальниги М. М. Рязанцев Тайбын камгалалынын Совет комитетиниң пленумунун резолюциязын номчуп турары.

Чуруу В. КОШЕВОЙНУ. СЭТА-нын прессклишези.

Тайбын талалакчыларынын республикалар конференциялары ЭСТОН ССР

ТАЛЛИН. Делегейге—тайбын!—деп, бодунун чуртунда кайгамчыктыг келир үени—коммунисттериниң тургузуп турар тургузукчу улус—совет улус чугаалап турарлар. Эстониянын ажылчы чоннары бүгү совет улустар-биле кады быжыг тайбын болгаш улустар аразынга эң-найырал дээш шитпирлиг болгаш быжыг туруштуг демиселчилер болуп туржуп турарлар.

«Эстония» деп концерт залында тайбын талалакчыларынын республика конференциязы болуп эртен. Конференциянын хуңдуу президиумунга эш И. В. Сталинни баштадыр ВКП(б)-нин ТК-нын Политбюрозун канчаар-даа аажок улуг соруку киришкенин өөрүшкүлө-биле сонгаан.

«Совет улус тайбынын камгалаар болгаш быжыглаар дээш демиселде» деп илеткелди Сталинни шанилалды лауреады, композитор Э. А. Капи кылган.

Илеткелди төндүрүшөөн, эш Каптити чугаалааны болза: — Тайбынын Бүгү-делегей Чөвүлелиниң Кыргызынын адаанга бодун адын чангыс эп-сеткилдиг-биле салбыраан, бистин улзуузу коммунист партияга болгаш улуг Сталинга бодунун кызыгаар чөмөгүнденин база катип көргүзүп турар. Шуңту туруп келген. Залга димиттик болгаш үр үеде үзүктөл чок адыш часкаашкыны болуп турган.

Опера болгаш балеттин Эстония аттыг курунени академиктик театрынын ираажызы, республиканын алдарлыг артизи Э. Маазик кон-

УЗБЕК ССР

ТАШКЕНТ. Сентябрь 13-те Узбектин Тайбын талалакчыларынын республика конференциязынын түнел хуралы болган.

Индирге төлөөлөр—эрмедзенин, чогаалчылар, үлгүлүр бүдүрүлгелерин болгаш колхозчу ховуларынын стахановчулары—чонун бүгү кезектерини төлөөлөкчилери чангыс-тап чүе чугаалап турганнар. Олар болза, быжыг болгаш үр тайбын дээш, бүгү делегейге улустарын найыралы дээш демиселге бүгү күш-Бир дугаарында Узбекстанның ажылчы чоннарынын чайгылыш чок күзөл-соруунун дугайын сагыш-сеткил хайныгын чугаалап турганнар. Бир дугаарында Узбекстанның совет чогаалчылар эвилелини баштаар черинин даргазы Атакузиев (Уйгун) санал берген.

Совет чазактын сталинчы тайбын политиказын изни-биле чүүлүг деп көрүп турар узбек интеллигенциянын сагыш-сеткилин болгаш чүктүлүн ханы уткалыг сөстери-биле ол дамчылып берген болгаш тайбынын болгаш делегейин айыыл чок чоруунун херээн камгалап алыр дээш быжыг шитпирлигин дугайын меделдөөн.

Кол Туркмен каналдын тудугжурларын эңг байырын дамчыткан, «Среднеазиатстройини» политкилдизиниң начальниги И. Уразовтун чугаазын конференциянын киржикчилери димиттик адыш часкаашкыны-биле уткааннар.

Областын ховуларында

Күрүне-биле үзе санашкан

ЧАДААНА. (телефон-биле). Чөөн Хемчик районун тараажылары сентябрь 20-де күрүнөгө тараа дужаагынын планын 102,7 хуу күүсеткеш, күрүне мурнунга боттарынын хүлээлгезин аларлы-биле күүсеткенир.

Эң ылангыч Ийме сумузуна бо чылын чаа организациятынын тургустунган районда эң анык Ленин аттыг колхоз сентябрь 5-те-ле күрүне-биле үзе санажып, тараа дужаагынын планын хуусаа бетинде 106 хуу күүсеткеш болгаш чайгы үеде колхозчулар бедик дүжүттү өстүрүп алыр дээш кызымак ажылдаанын түнелюнде олар гектар черден 21 центнер тарааны ажаап ап турарлар.

Мурнакчы комсомолчулар

Тараа—бистин совет күрүневи-тин аялын байлаа. Тес-Хем районун Сталин аттыг көдөзө ажыл-агый артелинин колхозчулары бодунун тараа ховуларынга элбекшидиг дүжүттү өстүрүп алышынын суурун салыр дээш бо чылын улуг ажалдарны кылган. Колхоз бүдүрүлгезиниң ажылында комсомолчулар кыска черин эжелер турар. Эрткен чазын Тезонунун бугазын чазып турар үеде болгаш агы дүжүт ажаап алышыкынын хүнелеринде күш-ажылды бедик бүдүрүлгезинде көргүзүп, шыларангай ажалдап турар комсомолчулар ында эвези эвес. ВЛКСМ обкомунун бюрозун чокта чаа ол колхозтун мурнакчы комсомолчулары эштер Маны, Ямаа, Бызыр, Суван, Танов, Дембирел, Сотпа болгаш Серелар оларга ВЛКСМ обкомунун Хүндүлел бижиктерин тывыскан.

Ажаап алышыкына дузалап турар

Сүт-Хөл районун Алдан-Маздыр сумуда Калинин аттыг көдөзө ажыл-агый артелинин эки дүжүттүг тараазын ажаап алышыкы шоканын башкылары, ажылчыны шары болгаш өөрөөнчилери улуг ажыл херекти колхозка кылды берип, августун 27-ден эгелээш сентябрынын 9-кз чедир 4 катап шеф ажал чоруткан.

Школачылар болгаш пионерлер 3 га тараазын мажаан чынып, 800 ажал снаптарын баалап, шандан чок бир га черин сулазын хол-бушаан, 0,75 га арбайын чулбушаан, 12 шоолай ишти сыгыт мажактары чыгганнар.

Школанын башкылары болгаш ажылчылары 903 снаптарын баалап, күрүнөгө дужаар 3 тонна тарааны арыглавышаан кол'культура болур 1290 килограмм кызыл-тасты кургадып бергенер. Шефтешикнин түнелюнде пионерлер Казай, Хорлуу, Доора, Биче-оол, Танзы олар мажак чырыгын кызымакай-биле ажалдап, хол биле тараа көзө-ригерге Отук-оол, Дочуч-оол болгаш Д. Кара олар мурнакчы чоруун керегүскенир. Школа башкылары Чамит, Севдин, Цедрик, Соломонова олар швот багларынга, тараа кргадазынга боттарынын идеяны салып, школа ажылчылары Часкал, Луузан-оол олар тараа арыглаарына мурнакчы родин колхозчуларга көргүзүп, түн нелдиг ажалдарын кылып бергенер.

О. АЛЕКСАНДР.

Областын районнарында күрүнөгө тараа дужаалгазынын чоруп турарынын дугайында медээ (Сентябрь 20-де хуу-биле)

Районнар аттары	Чыл планын күүсеткени
Улуг-Хем	120,9
Бий-Хем	114,8
Ква-Хем	112,8
Сүт-Хөл	109,0
Танды	104,6
Кызыл	103,0
Чөөн-Хемчик	102,8
Эрзин	100,0
Барыш-Хемчик	89,4
Чаа-Хөл	76,5
Тес-Хем	59,5
Өвүр	56,1
Бай-Тайга	53,5

Областын районнарында дүжүт ажаап алышыкынын чоруп турарынын дугайында медээ (Сентябрь 20-де хуу-биле)

Районнар аттары	Нийти кескен тараа	Оон иштинде колхозтар	Районнар аттары	Нийти белеткелди күүсеткен сизин	Оон иштинде нийтинин маалыгына	Салган сизин
Эрзин	100,0	100,0	Өвүр	304,0	168,4	—
Тес-Хем	97,1	96,6	Тожу	213,9	105,3	—
Чөөн-Хемчик	88,3	87,1	Бай-Тайга	125,5	45,8	—
Барыш-Хемчик	82,7	79,4	Чаа-Хөл	109,7	103,7	173,0
Кызыл	81,9	82,1	Бий-Хем	102,2	81,5	101,5
Өвүр	80,7	93,1	Ква-Хем	93,8	88,5	85,3
Тожу	77,7	100,0	Сүт-Хөл	93,8	107,2	110,0
Бий-Хем	77,3	77,3	Тере-Хөл	83,2	74,6	—
Чаа-Хөл	77,3	76,7	Улуг-Хем	77,0	92,3	132,1
Улуг-Хем	76,9	80,8	Танды	76,7	66,9	75,3
Бай-Тайга	70,4	86,8	Чөөн-Хемчик	75,7	153,3	98,1
Ква-Хем	66,0	66,5	Тес-Хем	66,9	74,8	77,5
Танды	57,4	57,9	Барыш-Хемчик	59,9	98,0	628,0
Сүт-Хөл	53,0	67,1	Кызыл	55,6	65,3	80,6
Мөнгүн-Тайга	38,2	—	Эрзин	45,3	75,4	42,0

Күрүне мурнунга хүлээлгени күүсеткен

Чөөн-Хемчик районун колхозтары болгаш арат ажыл-агыйлары эш Сталинга чоруткан чагаага алган хүлээлгелерин күүсетпешан, тараа белеткелдерини күрүнө планын сентябрь 20-де 102,8 хуу күүсеткен. МТС-тин ажалдап бергени дээш тывыскан счөттөр өзүгаар күрүнөгө тараа дужаалгазы үргүлчүлөп турар.

ВКП(б)-ниң Чөөн-Хемчик райкомунун секретари ДИЛГИЖЕК. Райкүүскомунд даргазы ДОРЖУЛДАЙ. Белеткелдер Министрствотунун районда төлөөзи САЛОМАТОВ. Районун көдөзө ажыл-агый килдизиниң эргелекчизи ЧЕРНЫШЕВ.

Областың ажылчы чоннары тайбыңның херээн күш-ажыл-биле быжыглап турар

Кино жылдакчылары тайбың камгалалында

Сентябрь 12-де «Комсомол 30 чыл ою» кинотеатрга область төвүнде кино жылдакчыларының каттышкан хуралы болган. Кызыл хоорайның кинотр атр коллективинде партия эге организациязының секретари эш Дрествяников тайбыңны камгалаарына болгаш быжыглаарына совет улустун демиселинин дугайында ол хуралга илеткел кылган.

Илеткел төнгөн соода Главкинопрокаттың область кваторазының начальниги эш Л. Носов сөс алгаш, — мен Ада-чуртун Улуг дайыныга кирип чорав болгаш дайының айылын билдир м.н. Мен дайн күзөвөс мен. Беш улуг күрүнелерин аразыңа Тайбыңның Пактызын чарар дугайында Тайбыңны Бүгү-делегей Чөвүлелиниң Кыргырының адаанга чангыс эпсеткилдиг ат салышкыныча бистин кинотеатр жылдакчыларын кыйгырдим — деп чугаалаан.

— Бистер улуг совет чуртун ааскежикти хрөөжөннери бис. Биске дайн херек чок, бистин улусуларывыска, ылангыя бичия уругларымыска тайбын херек. Дайының айылы биске билдир. Коллек-

тивтиң бүтү ажылчын, албан хаакчтырар кыйгырт адаанга аттары шуту чангыс кижя дег салыры, тайбыңның херээн күш-ажыл-биле бадтыкаалы? — деп кино диспетчер эш Елкина кыйгырган.

Оон даразында коллектив кежигүнери, ажил-агый өргөлекчизи Филимонов, моторист Воробьев, плановик Митряшкин болгаш эскелер-даа чүве чугаалааннар.

Хуралга чүве чугаалаан кижя бүрүзү Тайбың камгалалының Совет комитетинин пленумунун резолюциязын чангыс эпсеткилдиг деткирия, Тайбыңның Пактызын беш улуг күрүнелер чарар дугайында Тайбыңны Бүгү-делегей Чөвүлелиниң Кыргырының адаанга боттарының аттарын улуг күзөл-биле салыры чугаалааннар. Тайбыңның херээнге алдар кылдыр кино организациялары 1951 чылдагы сан-хөө планын декабрь 1-де күүседирин болгаш дайының айыпталарының база тайбың тиелелгелерин дугайында агататка ажалын човуя ортузунга кино-чурдуктар тамчытыр чорударын шийтирлеп алганнар.

И. ЧОРБАЕВ.

Бүгү делегейге быжык тайбың дээш

Чөөн-Хемчик районун райкомун комбинаттың бодуругазинин (си салбырына комбинаттың эр, херээжен бүгү ажилчыннары болгаш албан хаакчтырар чыгып келгенер. Бодуругазе партич эге организациязының секретари эш Юшаков Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң Кыргырының адаанга салышкынының чыылдазын ССРЭ-ге чорудар дугайында Тайбың камгалалының Совет комитетинин пленумунун шийтирлеп таныжарына тураскаан бодуругазинин шийти хуралын ажиткан.

Тайбың камгалалының Совет комитетинин пленумунун шийтирлеп таныжарына тураскаан бодуругазинин шийти хуралын ажиткан.

Тайбың камгалалының Совет комитетинин пленумунун шийтирлеп таныжарына тураскаан бодуругазинин шийти хуралын ажиткан.

Хуралга комбинаттың дарганы эш Улуг-Карак сөс алгаш чүве чугаалаан:

— Биске, совет улуска дайн кажан-даа херек чок. Советтин бүтү улустары, оон иштинде бистин Тыва областың улuzu бз чүшерде тайбың күш-ажылын кылып, бодунун Төрээн чуртунун экинчиг күкү-

жүн быжыклар дээш, оон чечектелиншикин моон сонгаар-даа хөгжүдөр дээш бодунун күжүн олче харам чокка кирип турарлар. Ычангаш бодуругазе планын үргүлчү 120 хуудан күдү эсес күүседириниң күдээдим.

Тайбың камгалалының Совет комитетинин пленумунун шийтирлеп таныжарына тураскаан бодуругазинин шийти хуралын ажиткан.

Хуралга Цветов, Сагды, Юшаков болгаш эске-даа чүве чугаалааннар тайбынче ханы күзөлдүн илередин, Тайбың камгалалының Совет комитетинин пленумунун шийтирлеп таныжарына тураскаан бодуругазинин шийти хуралын ажиткан.

Ук хуралдан Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң Кыргырының адаанга ат салышкынының чыылдазын чорударына дуулаар комиссияны 5 кижя составтыг сонгаан.

А. БИЧЕ-ООЛ.

Чайгылыш чок чүткүл

Авторотаның ажилчыннары болгаш албан хаакчтырар Тайбың камгалалының Совет комитетинин Кыргырының чугаалалып көргөш, тайбыңга чайгылыш чок күзөл-соруун болгаш бүгү делегейге тайбыңның быжык чөлөнгөжиги—социалист Төрээн чуртун күчү-шыдалын улам ылайык быжыкларынга боттарының бүгү күштерин бээрин меделгээр.

Столяр эш Тимохин чүве чугаалааш, мынча деп меделгээр:

— Беш улуг күрүнелерин аразыңа Тайбыңның Пактызын чарар дугайында Тайбыңны Бүгү-делегей Чөвүлелиниң Кыргырының адаанга улуг өөрүшкүдөлдиг адам салыр мен. Холум үжүн быжыкларым-биле бодуругазе планын 200 хуу күүседирин хүлээнип тур мен. Мээн

бедик бодурукчулуг көргүзүлгөрүм болза, бүгү делегейге тайбыңны быжыкларын херээнге салышкыны болур болгаш делегейин чаа дайының кыпсыкчыларына дзынг согушкун болур — дээш.

— Дайының англи-америк кыпсыкчылары делегейин чаа дайынын кыпсып өскүдөрүн оралдажып турарлар, ыччалза-даа делегейин улустары ону кажан-даа чөпсээр-вестер. Мен бүгү совет улус ышкаш, Тайбың талалакчыларының Пактызына бодунун холум үжүн өөрүшкүдү салып бээр мен. Бүгү-делегейге тайбыңны быжыклар дээш бодунун күжүн-биле бодуругазе планын 200 хуу күүседириниң хүлээдим — деп токар эш Лазарев чугаалаан.

А. БАТАЛОВ.

Бистин ажилчы чонувуз Бүгү кижин-төрелгетенин мурунуга турган качыгалдын човулаңын, эрге-шөлээ чок чорукту, черик чуртталганын карангы бодуругазе үелерин, кызыгаар чок хаанын, дерзин эрге-чагыргангы дошкун шаажылалын узуткаарының үзүктел чок шыңгы демиселинин олу эртен.

Амгы үеде бистин социалист Төрээн чуртувуста чуртталга эки болгаш чурттаары-даа солун. Коммунизмниң кайгамчыктыг улуг тудулары тургузуу, изиг-хамчынга алыскан, эленин куруг ховуларын үнүш-чимистиг, тараалаң черлер кылдыр чартыр дээш улуг бугаларны казып, күчүдүг хемнерин шапкын суларын дуй бооп, оларның күжүн гидроэлектростанцияларга ажылгаары-биле чаа аксып, арга-арыг чок, эн ховуларга мылтарып, ону байлакыдлы турары — совет улустун тайбың күш-ажылының чедиишкин, сталинчы улуг планнарның амдыгалга боттанышы оло.

Совет культураның, эртемнин, уран-чүүлдүн, литератураның, спортчун болгаш эртем-иниңчилдерин чаа ажалдышкыларын чыкылчалдак тиелелгелери — тайбың камгалалына салышкын болгаш Совет

Эвилелиниң тайбың политиказын делегейин бүгү чурттарына көстүп турарының херечизи болур.

Дайың — бөдүүн кижилерин, биче чаштарын мы-сызын, өлүмчидиниң хөйү-биле болдуруп, кандыг-даа чуртун арнын өртүн айымы-биле хоозурлар. Ол дугайын болуп эрткилден дайындардан болгаш бистин акы-думаларымыстың төккөн ханындан көргөн бис. Ол дугайын Корейдэ амгы болуушкуннардан камгалап чок херээженнерни, чаш уругларын, кыргынарны канчаар хилчичектеп өлүрүп турарын, культураның болгаш эртемниң тураскаалдарын үрөс, көдээ суурларын, хоорайларын канчаар хоозурларды бомбалап турарындан көрүп тур бис. Тулуучуңуңа бодунун чуртунун хамаарышпас чоруу дээш, чонуну хосталгазы болгаш аас-кежин дээш амы-тынын артынга каап демисешкел кижилерин маадырдык чоруктарын билдир бис. Тургузучу күш-ажылды нарын бергезин, ону бодуруп турар кижилерин харысалгазын, олар-

Беш улуг күрүнелерин аразыңа Тайбыңның Пактызын чарар дугайында Тайбыңны Бүгү-делегей Чөвүлелиниң Кыргырының адаанга ат салышкынының чыылдазын ССРЭ-ге чорудар дугайында Тайбың камгалалының Совет комитетинин резолюциязын Барыш-Хемчик районуна 36 кезек черлерге хуралдар кылып танышкан. Хуралдар бедик көдүрүлүшкүн-биле эрткилден. Көдээниң колхозчу ажил-ишчилери социалисттик чарыштын бедиктиң хүлээлгелерин алганнар.

Эң ылангыя «Большевик» колхозта коммунист эш Сюрюн хуралга сөс алгаш:

— Совет улус үр болгаш быжык тайбыңны камгалап келген болгаш камгалап турар, моон сонгаар-даа туолуңга чедир камгалаар. Бу улуг документинин адаанга ат салыр чорук болза, тайбың талалакчызы кижя бүрүзүңге эки-не алдарың хүлээлге болур дээрзин билеп тур мен. Мынчангаш манаа улуг күзөл-биле кирип, адмын салыр мен. Тайбыңның херээ дээш бодунун совет садгыжы мергежиленин быжыктап, бодуругазе культуруд элдек ажилдап, бараан саарылгазын планын 120—130 хуу чедир күүседир мен. Төрээн чуртка, улуг башкы эш Сталинның мурунуга алган социалисттик хүлээлгемни хуусаа бетинде алдарың-биле күүседир мен — дээш.

«Ленинчи орук» колхозта жатка-биле тараа кестирип турар, колхозтун хоочун салыпчызы коммунист эш Көжей сөс алгаш, — Бодунун күш-ажылымын бодурукчулугу улам-на бедиктиң, хүн-бүрүнү ажил нормазын 120—130 хуу чедир күүседир мен. Тайбыңның Пактызын дээш Кыргыры адаанга адмын бир дугаарында салыр мен — деп чугаалаан.

«Комсомол 30 чыл ою» колхозтун тулуг бригаданын салыпчызы коммунист эш Өлзөй хуралга чүве

чугаалааш, тайбыңның херээн улам быжыклары-биле колхозчу күш-ажылымын бодурукчулугу саа-ла, шынар-даа талазы-биле бедикти-нишаан, колхозувустун тулуг ажалының планын сентябрь айда бүрүн доозаалынар деп, мында ажаллап турар эштерин кыйгырбышаан, боду ажил нормазының күүсөдөзүн үргүлчү 120 хуудан күдүлатпазын хүлээнген.

Ол хуралдардан область конференцияныча баар 6 төлээлерин сонгаан. Ол төлээлерин иштинде «Большевик» колхозтун хой мал фермазынын эргөлекчизи, колхозтун шалыпчызы эш Комбу, «Комсомол 30 чыл ою» колхозтун тарадан бедик дүжүт ажаап алыр ажалына онза муракчы киришкен эш Ангырбан, «Ленинчи орук» колхозтун тулуг ажалында шалыпчы херээжен эш Көк, Кызыл-Мажалыкта кижя эмнелгезиниң хөй-ниитичи, идекпейлиг ажилдакчызы эш Тонмит, район төвүнде чеди чыл школазынын башкызы эш Терских болгаш оон-даа эскелер бар.

Ол хуралдардын болуп эртип турарын колбаштыр тарадан дүжүт ажаап алышкынынын ажалдарыннын темпиз дүргөдөн. Районун колхозтарындан ийн колхозтар күрүнге тараа белеткеленин талазы-биле хуусаа бетинде үзе санашкан.

Шекпэр сумузунда «Кызыл тараачын» колхоз (даргазы эш Сендажы, партия эге организациязынын секретари эш Кудерек) күрүнге дужаар тараа планын сентябрь 10-ла 102 хуу күүсеткен. Кара-Хөл сумузунда 60 чылын чаа организастынган Молотов аттыг колхоз (даргазы эш Содунам, партия эге организациязынын секретари эш Санчат) күрүнге дужаар тараа планын база-ла ол күнде 103 хуу кылдыр ажыр күүсеткен.

О. НАЗЫН-ООЛ.

Совет улус тайбыңга ынак

Беш улуг күрүнелерин аразыңа Тайбыңның Пактызын чарар дугайында Тайбыңны Бүгү-делегей Чөвүлелиниң Кыргырының адаанга ат салышкынының ССРЭ-ге чорудар дугайында Тайбың камгалалының Совет комитетинин пленумунун резолюциязын Кызылдын туу-бу заводун ажил-ишчилери чангыс эпсеткил-биле декип, бо дугайында коллективтиң ниити хуралын кылганнар.

Хуралга «Совет улус тайбыңның херээн камгалап болгаш быжыклар дээш демиселде» деп илеткел болгаш соонда, туу-бу хөптөр салбырын удурткучу эш Преш-Тайынын чугаалаан:

— Тайбың д-э и демиселди бистер бодувустун Төрээн чуртувустун күчүзүн быжыклар дээш кымак күш-ажылымыс-биле бадтыгаар

ужурут бис. Кызыл хоорайнын тулуг ажалдарының темпизин дүргөдөдиринге бистин заводувс база улуг рольд ойнарар. Тайбыңны Бүгү-делегей Чөвүлелиниң Кыргырының адаанга ат салышкыны холбаштыр бистин салыр сентябрь айда бодуругазе планын 180 хуу чедир күүседир бис.

Туу-бу заводунун мастери эш Сотникова Тайбың камгалалының Совет комитетинин пленумунун резолюциязын деткиричине коллективтиң бүгү кежигүчери сорук кирип кыйгырган. Тайбыңны Бүгү-делегей Кыргырының алаанга тайбың дээш улуг өөрү-кү-биле ат салыр мен. Манаа холбаштыр бодум ажил нормамың күүсөдөзүн 150 хуудан күдүлатпас мен — деп чугаалаан.

И. ЧЫРГАЛАН.

Тайбыңның херээн быжыклар

ЧАА-ХӨЛ. (Телефон-биле). Беш улуг күрүнелерин аразыңа Тайбыңның Пактызын чарар дугайында Тайбыңны Бүгү-делегей Чөвүлелиниң Кыргырының адаанга ат салышкынының чыылдазын ССРЭ-ге чорудар дугайында Тайбың камгалалының Совет комитетинин шийтирлеп таныжарына хөй кижя киришкел хуралдары Чаа-Хөл районун дөвискээринге 34 кезек чегре болуп эрткилден.

Ол хуралдарга 188 кижя сөс ап чүве чугаалаан. Санал берип чүве чугаалаан кижя бүрүзү ол төвүлүг

документинин адаанга боттарынын аттарын чангыс кижя ышкаш салырына беленин илередип турган болгаш бүгү делегейге тайбыңның күштүг чөлөнгөжиги — совет күрүнениң күчү-шыдалын улам быжыклар дээш күш-ажылды фронтунга идекпейлиг ажалдаар талазы-биле тодаргай бот-хүлээлгелерин ап турган.

Ажилчы чоннарның хуралдарында Тайбың камгалалының Совет комитетинге дуулаар 106 кижя составтыг комиссияларны 20 кезек черде тургускан.

БИСТИН КОРР.

лиг ыттарынын хоп-мөгө тардыр шуугаазынын болгаш кара-туразында аажылаар үлгедикчи чоруктарын үргүлчүчүн хыналдазынга алыр, оларга хостуг тынышкыны бербес! Чонун дайынында — миллион-миллион хол үжүктөрдөндө, бөдүүн, шыңчы кижилерден кажан-даа бедип шылавастар!

Тайбың оло күчүдүг чөпсөө — оларын атомнуг бомбазында күштүг! Ол холдар үжүү — бистичи салгачкыларымыстың аас-кежиктиг чуртталгазынын бадтыкалы, улустар аразынын үр тайбыңны херечизи. Чүгө дээрге, уругларын келир үези — чонун холунда! А бистин келир үези — уругларда! Ычангаш уругларга аас-кежик, тайбың эрге-жок чугула. Кавалыг чаш чыргалды өзүп удун! Оон дыйынга кым-даа шалтык катпазын! Иелерин тааланчы өлөй ырын мы-сык содувазын!

Тайбыңнын фронтуну дөмгө-биле чатылып, шаап халдазын! Дайың бомбазынын сыгызы кажан-даа дыйналдызын!

Тайбыңнын мөңгө эртенниң чыргалдыг хүнү дегерин турсу! Бүгү делегейге тайбың!

О. СУВАКПИТ.

ВКП(б) обкомунун IV пленумунун доктаалын Улуг-Хем районунун партия организацияларының канчаар күүседип турары

ВКП(б) обкомунун 1950 чылдын ноябрь 20-де болган IV пленуму Улуг-Хем районда партия-политиктиг болгаш партия-организациязын ажалдарын байдалың дугайында ВКП(б) райкомунун секретарин илеткелин алган. Пленум болза, районун партия ажалында улуг четпестер болгаш алдагаладар барын илеретпешан, моон сонгаар районун партия ажалын улам экижидер хемчеглерни чорударына удуртулга болур перспективтиг шийтирени үндүргөн.

Ол доктаалдын негелделерин күүседир дээш ажил районун 107 кижя киришкел партия активин хуралына чугаалажып көргөнгөндө эгелден. Ол-ла доран район иштинге партияны 33 эге организацияларынын тус-тус хуралдарына бо айтыргы чугаалашкылаан. Районун партия ажалында улуг четпестери илереткен шүгүмчүлөлдөр болгаш бот-шүгүмчүлөлдөр калбарган.

ВКП(б) райкому, оон бюрузу бодунун ажалына турган четпестерин узуткаар дээш практиктик тодаргай хемчеглерни чорудуп келген. Ол үеден бээр партия эге организацияларынын секретарынын чөвүлел хуралдарын, семинарларын 5 удаа, агитколлективтер эргөлекчилерин семинарларын 2 удаа, көздө Советтер (сумулар) даргаларынын семинарын 2 удаа чыылдырган. Ол болза, партия-организациязын ажалды башка-раарына, каадырларын ажалга практиктик мергежиле өстүреринге улуг идигни берген.

Районун бешки партия конференциязы болуп эрткилден бээр райкомун пленуму партия активин хуралдары районун мурунда тургустунган сорулгаларын кол айтыр-гыларын, ылангыя 1951 чылда улуг башкы эш Сталинның мурунуга алган социалистик хүлээлгелерин чөдө-дишкенин күүседирине чонун мобилизастарынын дугайында хемчеглерни шийтирлеп турган.

ВКП(б) райкомунун бюрузу, килдистери план чок ажалдаар чоруктан чайлаан. Бадлытынган планы амыдырал кырынга күүседирин кол айтырыг болуп берген. План бзуугаар бюруза партияны 4 эге организацияларынын отчөттөрүн, 9 эге организацияларынын ызы-бүрү ажалдар дугайында илеткелдерин алган. Ылангыя, Жданов аттыг колхозта Нем-Хуурак секретарьлеэн партия организациязы багай ажалдап турган болза, оон илеткелин бюруза ап, ажалына дуулашкан соонда оон нини ажалы экижидер. Колхоз бо чылын күрүнге тараа дужаар планын август 21-де 111 хуу күүсеткен. Дүжүт ажаап алышкынынын үезинде коммунистер боттарынын муракчы ролун колхоз бодуругазинин колхоз чокостоттарына көргүскөннер. Оон түнелинде коммунистер Бодеган, Иргек, Тойзуумаа, Топчун-оол. Кудажы олар онза эки ажалдааннар. Ол колхоз сизен белеткеленин планын 101 хуу, силос салышкынын 158 хуу күүсеткен.

Мындыг чижекке Ленин аттыг колхоз кирип турар. Партия организациязынын секретари турган Кук болза, эш И. В. Сталинның мурунуга алган хүлээлгелерин чедиишкин күүседир дээш ажалдарын могаг чокка организастаан. Колхоз күрүнге тараа дужаар планын обласка бир дугаарында 111 хуу күүсеткен. Күрүнге эт, дүк дужаар планын болгаш мал өстүрер күрүне планын, сизен белеткелени ажыр күүсеткен. Ол ышкаш Киров аттыг колхозта Сүктер-оол, Калинин аттыг колхозта Натпиг-оол, Ворошилов аттыг колхозта Мандый-оол олар боттарынын парторганизацияларынын ажалдарын элээн экижиткеннер.

ВКП(б) райкомунун бюрузунга бо чылын 29 айтырларын план бзуугаар шийтирлеп чугаалааннар. Ол болза, районун планын ажалдыг ажалдарын чедиишкин күүседирине биле холбашкан организас-кижизилдиги айтырлар болуп турар. Район бо чылын мал өстүрерин күрүне планын нинизи-биле ажыр күүсеткен. Күрүнге дужаар дүк, эт планнарын күүсөдөзүн боттан-дырган. ВКП(б) райкому бодунун шийтирлерин күүсөдөзүн хынап, партияны 4 эге организацияларынын илеткелдерин алгылаан. «ТАРХ дугаар улуг хуралы» колхозта Болузктов, Киров аттыг колхозта Сүктер-оол олар партия ажалды үр-күүсөдөзүн шынчы чоруун көргүзүп келгеннер.

Районун партия организациязынын составынын өзүлдөзүн чаа быжык санаар немешкен. Партияга хүлээп алышкынын шынары партияга муракчы колхозчуларын, көдээ ажил-агыйнын тускай эртемнигеринин, башкыларын, эмчилерин, эки кижилерин кирген-биле тодаргайлатын турар. Каадырлар-биле, ажил талазы-биле биске турган улуг четпестерин чайладырын ажалдары чорутунган. Райкомун номенклатуразына хамаарышкан каадырларын 75 хууу бадлытынган болгаш каадырларын барык-ла четчелден.

Партия эге организациялары партианын агитс-массалыг ажалдарын муруну үеде турган денелинде экижиткеннер. Район иштинде ам 317 агитаторлар ажилдап турарлар. Оларын семинарларын, чөвүлел хуралдарын чер-чеге доктаамал организастап келген. Оон-биле кадмы эртен 1950—51 өөрелде чылында партия чырыдышкынын өөрелдигелери багай эвес түнелиде көргүскөн. Тургустунган политшколалар болгаш бөлгүмнер түнелдэ кээлдерни чогуур хуусаларында доозканнар. Өөрелдигени чаа чылынга организастыг белеткелдер бо чылын эрте эгелден болгаш бо дугайында айтырларын ам партия хуралдарында чугаалажып турар.

Ыччалза-даа, ВКП(б) обкомунун IV пленумунун үндүргөн шийтирлеп бистин районун партия организацияларын бүрүнү-биле чедиишкинниг боттандырып алкап бис деп санап болбас. Сорулгалар улам-на чаа-чаа ажалдары чорударык негеп турар. ВКП(б) райкомунун, партия эге организацияларынын партия-организациязын ажалында ам-даа кошкач чүүдөлерин фактылары бар.

Партиянын чамдык эге организациялары партия-политиктиг ажалды ажил-агый сорулгалары-биле холбаштырбайн турарлар. Район бо хүнге чедир колхоз тудуларынын планын күүсетпэн. Районун колхозтар тудуунун кылдынын эргөлекчизи Таусеэн бо талазы-биле шийтирлеп хемчеглерин алырын кошкаткан. Мичурин аттыг колхозта туду бригадазы ажалын соксаткан турда, мында партия организациязынын секретари Мачыкыл, колхоз даргазы Шагдыр кандыг-даа хемчег албааннар. Бо колхозтун нини ажалы сөөлгү үеде баксыраан, күрүнге дужаар тараа планын күүседирин оздаткан, мал чемин чүглө 29 хуу белеткээн.

Районун удуртур органнары бо чылын улус өөрелдигенин ажалына кичээнгеи кошкаткан. Оон уламында школа септелгелери чамдык чердегге чижээ, Димитров аттыг колхозка август 25-ке чедир доозулбайн турган. Башкы каадырлар районда дыка хөй четпес, ылангыя Хендере, Эйлинг-Хем, Хайракан сумуларында школаларын чамдык класстары өөрелдигени баштайгы хүннеринде башкылар чок болган.

Мал чөмө сизен белеткелени район улуг хожудашкын-биле чоруткан. Киров, Калинин, Мичурин аттыг база «Свобода труда», «Искра» болгаш эске-даа колхозтар сизен белеткеленин планын ыракта-ла чедир күүсетпэннер. Партия обкомунун пленумунун доктаалында айткан садыг организацияларын талазында улуг четпестерин чайладырын район ам-даа чөдөп албаан. Райпо бараан саарылгазынын болгаш өлүк белеткеленин база аш-чөмчүн продукциянын салып алырынын планын күүсетпэн. Ында партия организациязынын хуралына бо дугайында айтыр тургускаш, райпо даргазы эш Гушине партия хемчээн хүлээдирге, эш Гушине ону бот-шүгүмчүлелчи бзу-биле минип көөрүнден ойталап, эртеннде партия эге организациязынын секретари эш Филоненкога администрация талазы-биле хемчег хүлээдип турган чүүл бар.

Партия организациялары комсомол болгаш профэкиел организацияларын эки удуртпайн келген. Чамдык Димитров, Ворошилов, Маленков аттыг колхозтарда комсомол организациялары багай ажалдап турда, мында партия организацияларынын секретары Биймажык, Биймак, Мандый-оол олар кандыг-даа хемчег албайн келгеннер. Ол ышкаш Советтер органнарын удуртуруп партия организациялары холга албайн турарындан Чааты, Эйлинг-Хем, Темир-Суг суму Советтери эң багай ажалдап турарлар.

Кызыл хоорай чогаалчылары- ның хуралы

Бо айның 16-да «Блүүскомнун хуралдар залына» совет чогаалчылар эвилелинин Тыва салбыры литература жылдакчыларынын паргалта төлөөлерини киржилгезибиле Кызыл хоорай чогаалчыларының чөвүлел хуралын чыыдырып эрттирген. Анаа Тыва салбырнын харысалгалыг секретари О. Саган-оол «Тыва чечен чогаалдын хөгжүдээзини амыг байдалы» деп илеткелди кылган.

Эш Саган-оол бодун илеткелдинге, идеология айтырыгыларнын талазы-биле ВКП(б) ТК-ның доктаалдары үнгениндел бээр совет мурнакчы литературанын кайгамчыктыг тинделгелерин болгаш анык тыва литературанын чамдык чедишкнинерин демдеглевшиаян, областыг чечен чогаал хөгжүдээзинде бар четпестерни, оларнын үнүп турар кол чылдаганынын элээн делгем-биле илередип көргүскен. Ылангыя тыва чогаалдын хөгжүдээзини оожум темпизин, бижитинип турар чогаалдарнын идея-политиктиг денденин ам-даа ырак чавызын, чогаалчыларнын нинити эртем билинин болгаш чогаал талазы-биле уран-чечен мергежилдини кудузуң, чогаалдарга шүгүмчүлелдин хожудалдын, оон уламындан номчукчуларын өзүп турар негедизин хандырып шыдавайн турарын илеткелчи тодаргайлаан.

Ол ышкаш, тыва литературанын хөгжүдээзинде шүлүктөр бижиринче угланган чангыс талагыг агымны, шии, роман, повесть, очерк чертеги литературанын чүгүдэ жанрларына (хевирлеринге) барык-ла шуут дегвейн турарын база айтыкан.

Эш Саган-оолдун илеткелдиниң сөөдүндө чөвүлел хуралдын киржишкнилериниң санал Беришкни эгелен, дыл, литература болгаш төөгүнүн эртем-шиинчилел институтунун эртем аялдакчызы эш Гребнев бодунун сазалына огулгалыг чогаалдарда бар частыгыларнын дугайын чугаалаан.

Орустун классиктиг болгаш совет чечен литератураларынын тыва дылче огулгаларында, база тыва чогаалчыларынын шүлүктеринин орус

дылче огулгаларында утказынын талазы-биле хаждымышкынар хөй дээрзин, ол тодаргай чижестер-биле айтыкан. Ылангыя Николай Островскийнин «Кан канчап катканыл» деп номунун бирги кезээн эш О. Мандараанын огулдуурганында, Александр Сергеевич Пушкиннин «Капитан уруу» деп номун С. Самба-Людуптун огулдуурганында, Борис Плевойнун «Бис—совет кижилер бис» деп номун, ном үндүрер черин бригаданын огулдуурганында болгаш тыва чогаалчыларынын элээн чамдык шүлүктерин С. Гудзенко биле М. Скуратоптун орузунче огулдуурганында кол частыгылар болдунганын демдеглевшиаян, чогаалдарнын огулгаларына контрольди боттандырбайн, харын чамдык огулдууркчуларнын талазында чогаалдын огулгаларынын шынарын экижидеринче сагыш салбас, чүгле акша сүрөр чорук-биле мынчага эптежип келген дугайында областыг ном үндүрер черин болгаш Совет чогаалчылар эвилелинин Тыва салбырын шүгүмчүлээ.

Оон даразында эштер Кызгеш, Серен, Сюрюн-оол, Ширан, Чадамба, Базыр-Саг, Дмитриев болгаш өскелер-даа санал берилээ. Олар боттарынын саналдарына Тыва салбырнын талазында чогаалчылар, ылангыя чээ эгелен бижип чоруур анык чогаалчылар болгаш огулдууркчулар ортузунга теоретиктиг өөредилгелер чорутпайн, бижитинген ийикче огулдууртунган чогаалдарга рецензия кылдыртпайн, оларнын уран-чечен мергежилни бедидеринче угланган чугаалажышкынар организаставайн турарын шүгүмчүлээш, үстүндө хемчеглерин моон сонгаар ынаа чыгыш боттандырыр саналдааннар.

Оон-биле чергелештир, чамдык чогаалчылар боттарынын чогаалдарынын идеялиг болгаш уран-чечен денденинин куду болуп келгенин бот-шүгүмчүлелди-биле билимишиаян, моон сонгаар номчукчуларнын сеткили ханар, социалистиг реализм-биле синниттинген хөй-хөй чаа чогаалдарны бижирин хүлээнгенер.

БИСТИН КОРР.

Мал кыштагладышыкыныга белеткенип турар

Чоокта чаа Каа-Хем районун Бүрен-Хем сумуда «Сталинчы орук» колхозтун хуралына мал кыштагладышыкыныче белеткедир дүргеледир дугайын чугаалашкан. Чаа кажааларны тудар, эрги кажааларны септээр, дезинфекцидээр дугайында тудуг бригаданын кижигинерин тус-тус звенолар кылдыр үскүлээ.

Хөй мал фермазынын эргелекчизи эш Сегбе баштаан 4 кижиги үш черге кыштаг кажаалар белеткээр

хүлээлгени алгаш, ам 250 хөй кирер 1 чыгыг кажааны, кадарчы олулар 1 бажыны тудуп дооскан, ам 2 кажааны 10 айны 1-ини бенинде доозары-биле аялдап турарлар. Инек малды беш черге кыштагладыр деп планнааш, оон белеткелди кылып турар. Колхоз төвүндө саман-биле туткан 1 кажааны ханазын дооскан. 50 инек кирер 1 кажаанын тудулганын болгаш өске кажааларнын септелгенин шалыпкын чорудуп турар.

М. ШОГЖАЛ.

Өвүр районда Советтериниң организас-массалыг ажылын бедик денелге тургузар

Чоокта чаа Өвүр район Советинин ээлчектиг бешик сессиязы болуп эрткен. Анаа районда Советтериниң организас-массалыг ажылын бедик денелге дугайында айтырыгын чугаалашкан.

Районда Советтериниң организас-массалыг ажылы эң-не куду денелде турар болгаш Советтериниң мурнунга партия болгаш чазактын салган чаа сорулгаларын ыракта четпес күүседип турары илерээ.

Суму Советтери сессияларны үргүлчү чыыдырайн, сессиялар чыыдырар дугайында РСФСР-нин Конституциясында доктаатынган хуусаалары каржызы-биле үрөп турар. Дус-Даг суму Совети 1951 чылдын 8 айлар дургузунда чүгле 2 сессия, Хандагайты болгаш Чалааты суму Советтери—3 сессиялар чыыдырдылар. Оон ужурунда аялгалыг болгаш культур тургузушкунунуң чугула айтырыгыларын сессияларга чугаалашпайн турган.

Сессиялар чыыдырарына район Советинден эгелээш сумулар Советтери багай белеткенип турарын болгаш күдээде байдалды баш бурунгаар, ол черинге хынап албайн турар депутат Дензин болуңун санаалына шыны-биле шүгүмчүлээ.

Районда Советтериниң хөй нуруу-зунда сессиялар куду денелде эртин, чөвүлечки шынарлыг болуп, анаа чалаттарганынын саны депутаттардан 2—3 катап хөй кээп турар, депутаттары илекпейн куду, сессияларга чалатырып келгенер, албан дужаалдыг кижилер хөй санал берип турар, ынчангаш килдистерин, суму Советтеринин болгаш тусту аялгалыкчыларнын аялгаларын шүгүмчүлээри болгаш бот-шүгүмчүлелдер сессияларга кончуг ховар болуп турар.

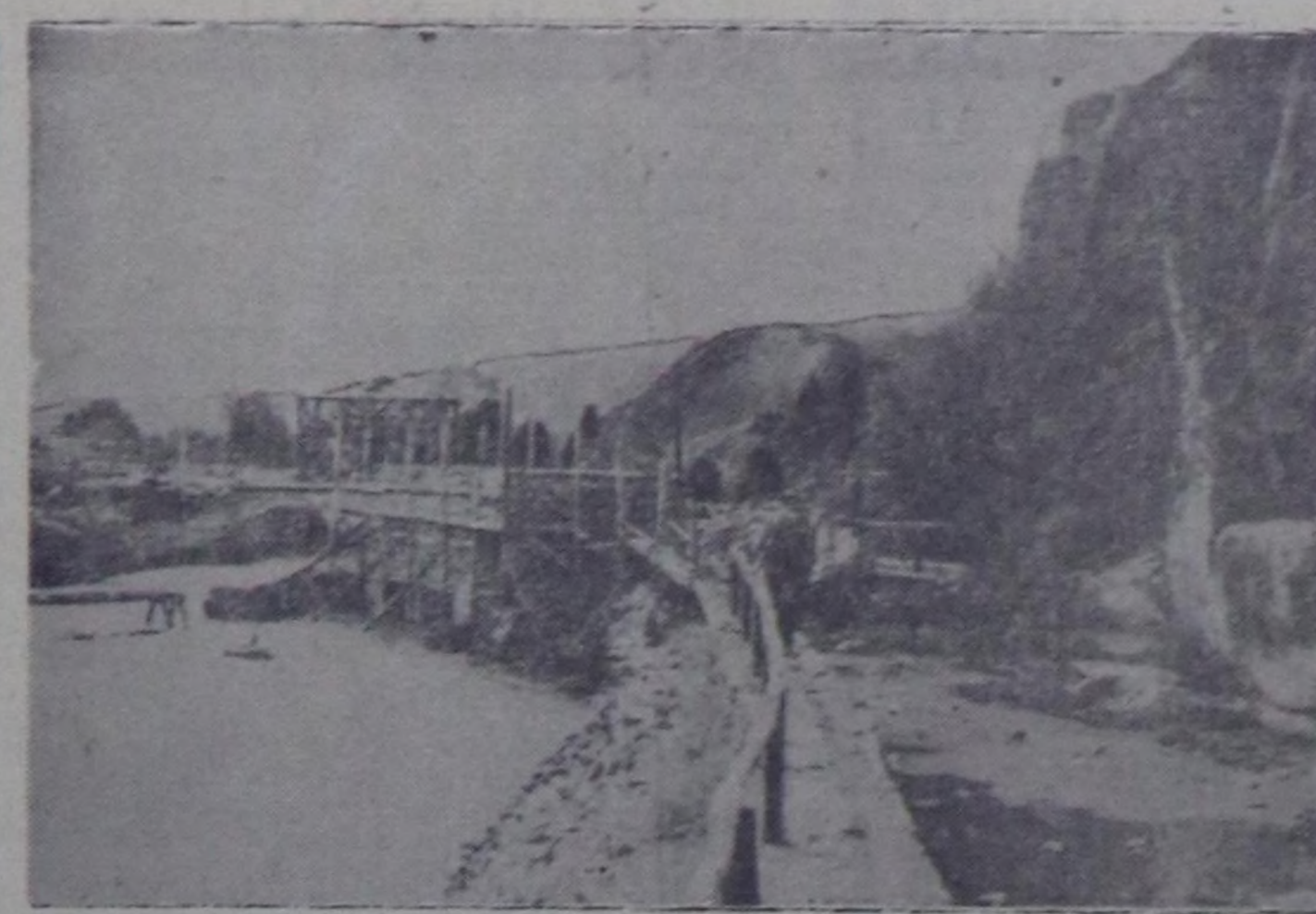
Депутаттарны дамчыштыр суму Советтеринин масса-биле харылзаазы багай, сонгукчуларнын мурнунга

депутаттар отчттарын кылбайн турарлар. Чер-чер Советтериниң сонгудалары болганьдан сонгаар Дус-Даг болгаш Хандагайты суму Советтериниң депутаттары сонгукчуларнын мурнунга отчттарын кылбааның. Район Советиниң депутаттарындан чүгле 9 кижиги бир-бир удаа отчттарын кылганнар, район Советиниң депутаттары Хандый-оол, Лопсан, Селезнов суглар сонгукчуларнын мурнунга отчттарын кылбааныр. Сессияларнын аялгаларын, оон түнелдерин депутаттар сонгукчуларга таныштырбайн турар.

Өвүр район Советиниң доктаамал комиссияларынын ажылынын дугайында 1949 чылдыг декабрь 1-де үндүрүн облост Советиниң күүскомунун шийтирерин райкүскомун күүсетпез. Ол комиссиялардан сан-хөө, бюджет болгаш көдээ аялгалыг белеткелдер комиссияларынын даргалары бир-бир удаа сессияга эдеринчи илеткел кылганнар. Оон өске комиссиялар кандыг-даа аялгал кылбааныр. Оларда аялгал планы бенин чок, кандыг-даа хыналда чорутпаан.

Чаагайжыдылга болгаш орук туудунун доктаамал комиссиязынын даргазы депутат Селезнов кандыг-даа аялгал чорутпаанын бодунун санаалына бадтыкпак чугаалаан, ынчаарга райкүскомунуң талазында оон аялгалына кандыг-даа дуза көргүспейн келгенин демдегелээ.

Суму Советтеринин чанында доктаамал комиссияларнын кол нуруузу аялдавайн турар, активтерин комиссияларынын ажылына четпес кириштирер турар. Райкүском болгаш сумулар Советтери депутаттарга болгаш доктаамал комиссияларга, оларнын ажылына эргежок чугула дузаламчыны көргүспейн, худалдарын чыыдырбайн турар. Сессияларга көөр айтырыглар белет-

Элегесте колхозтар аразынын суг-күжү-биле аялдап электр и стациязынын тудуу.

Чуруу А. Ермолаевтин.

Чаа мергежил

Колхозчу тургузу тараачынарга хөй чаа чүүлдерин берип турар. Шөл болгаш мал аялында эң чугула аялгаларны машиналар-биле күүседип турар апарган.

Оон ынай, колхозтарнын хөй кезини суг күжү-биле аялдап электр станциязын тургузуп турар. Чүгле Каа-Хем районда 9 колхозтардан 4 колхозта суг күжү-биле аялдап электр станциялар, бир чылыг күжү-биле аялдап станция тургузунган. Электри чырын колхозчулар боттарынын амдырал-чуртталгасына аялдап турарлар.

Каа-Хем районда чаа мергежил болуп зернопултык деп херексел тыптып үнгөн. Ол болза тарааны ылгаар, арыглар, кургадыр машина херекселдерни солуп турар. Ындыг мергежилди ам дээрзинде районда чүгле Георгий Дудков биле Леонид Бычков олар ийи билер. Дүжүт ажаап алышкыны эгелээринин элээн мурнунда-ла районнуң көдээ аялгал-агыл килдизинин кол агроному комсомолчу Гурков трактор-биле силос кестирер анаа херекселди тараа арыглар, кургадыр зернопулт кылдыр эде тургузуунын планын кончуг чүткүлдүг, дидим чүрекири-биле чогадып кылган. Гурков бодунун чогаадып кылган планынын чүрү-биле танышкыш, ону кылып тургузарына киришин дээш МТС директору Зайцевке болгаш механиктерге сүмелээ.

Тараа ажаап алышкынынын кампанызы кидин түдүк чоруп турда, «Сталинчы орук» колхозтун шаңык кайгамчыктыг машина тыпты берген. Ол болза тарааны арыглар, кургадыр зернопулт ол.

Ону аялгалатканынын түнелни кончуг өөрүңүд болган: чангыс каан хун дургузунда 80 тонна тарааны арыглар. Тарааны арыглар эрттирген бүрүзүндө-ле оон шыгы 2 хуу

кудулуп турар. Бир эвес 80 тонна тарааны келтир деп тараа арыглар машинага 4 эр кижиге аялдап болза 12—13 хун негетинер. Ынчаарга бо херекселди 6—7 кижиге «У—2» деп трактор-биле шимчедир болза 8 шак иштинде 160—200 тонна тарааны арыглар кааптар.

Эш Гурковтун бодап кылганы бир дугаар зернопулту анык механик Л. Бычков аялдап кылдыр турар.

Сарыг-Септе тараа белеткел пунктузунга районнуң хөй колхозтары күрүңеге тараа дужаап турар. Олар шупту арыг тарааны, оон макина, пок саванын ылгаарына узуну 50 метрден куду эвес шөлдү аштап алганыр. Аар чеминг тараа элээри ыракка, чык тараа ортузунга, тарааны кудуруу зернопултун чанына дүжер болгаш саван, макинаны хат аппаар ийикче азы шөлдүң кыдыгына дүжер кылдыр бир янзы кылар деп механик Бычков санал үндүрүп турар. Ындыг зернопулт бир дугаарындын ийи катап аялгал күшүтү болгаш тарааны шыгы артык кудулардыр. Ынчангаш чангыс хун иштинде элээн хөй колхозтар күрүңеге тарааны дужаап болур.

Тарааны арыглар, кургадырынын механизациязын бодап кылгырына чогаадыкчы күжүн харам чокка берип турар эгелекчилерге Каа-Хеминиң тарааажылары сеткил-сагышынын ханызындан байыр чедеирп турар. Тарааны арыглар, кургадырына кижиге күжүн хөй катап кызырып, күрүңеге тараа дужаарын дүргеледир талазы-биле тарааажыларга олар дыка дузал турарлар. Зернопулттан үндүр октаан тараа ырак бедип үнгеш, ужарнын суг дүжүүшкүнү ышкаш баддып турарын көргөш, «бо дээрге, бистин районда чаа мергежил—зернопултык-дир» — деп колхозчулар чугаалажып турар.

И. ЖАРОВ.

Район Советиниң күүскомун көдээ (суму) Советтериниң социалистиг чарыжын четпес удуртуп турар, чарыштын түнелин шупту Советтерге үндүрбейн, мурнакчы Советтериниң ажылын дуржулгаларын түнелден, социалистиг чарыштын аяк болуп чоруну организаставайн турар болгаш социалистиг чарышка шылгааран Советтериниң удуртукчуларын, депутаттары болгаш активтерин илеретпейн турар.

Райкүскомунун четпес удуртканынын уламындан, эң ылангыя Хандагайты, Дус-Даг суму Советтери багай аялдап турар. Аялгалыг масса-лардан хоорук болгаш Советтериниң мурнунда салдыган аялгал-агыл политиктиг сорулгаларын болгаш конституция эзугаар оларга онааган хүлээлгелерин күүседип шыдавайн турар.

Район Советиниң күүскомун бодунун килдистерин кошкак, кыры-биле удуртуп турар болгаш килдиз бурзу тола таарымчалыг аялгалдазын дээш база анаа онааган хүлээлгезин чедишкниин күүсетсин дээш чогуу хемчегин албайн турар. Эрткен 8 айларын дургузунда райкүском килдистерин аялгал хынаваан болгаш райкүскомунун хуралына болгаш район Советиниң сессиязына аялгал дугайында оларнын отчдун диннаваан, агы-агы айтырыглар талазы-биле килдистер аялгалчылары-биле чөвүлел хуралдарын чорутпайн турар. Райкүскомунун аппараттында күш-ажаалдын сагылга чуруму куду денелде турар.

Район Советиниң күүскомунда, оон килдистеринде болгаш суму Советтеринде күүселдениң хыналдазын эң-не четпес тургускан. Үстүндө организас-массалыг бодунун шийтирлеринин күүселдези дээш үргүлчүн хыналдазы чок. 1951 чылда хүлээп алдынган 102 шийтирлерден чүгле 4 шийтирлин күүселдезин райкүскомунун хуралына чугаалашкан. Күүселдениң хыналдазы дээш организаскы аялгал чоктын түнелнде область болгаш район Советтеринин күүскомнарын чугула ший-

АГИТАТОР

Шаанда ирип калган, ийи-үш инек кажаалары, чангыс чавыт куу казанак бажын турар Чыргакының Чыраа-Баажында ам чаа суур тургустуна берген. Ол улгатыр катышкан «Коммунизмче орук» колхозтун төвүдүр. Узун дургаар баткылаан болгаш доора кешкилээн кудумчуларлыг, ол чаа суурда чүү чок дээр силер» Школа, клуб, эмнелге, ясли — дээш чок-ла чүве чок!

Ынчалза-даа суурда бо кежээ кижиги шоолуг көзүлбөс, ол суур дунуң тааланчыг уйгузунче шилчий берген дег кылдыр сагындырар. А шынында ындыг эвес.

Суурда улус чүге шоолуг көзүлбөс чоор? — деп ында-кайда таварышкылар колхозчулардан айтырар болдунарза, олар сээ арныче чиктигинип көргөш, кедээр белче айтыкпаш, мынча дээр:

Дөө ай чырында мөңгүненип чыткан ховуну көрүп тур силер бе? Ол—колхозтун тараа шөлү-дүр, а чон ам шупту ында болду ийи! Ам мырыдай-ла дүне-дир бо. Ынчалза-даа, анаа кежээнин-не лекция, беседа, а чамдыкта аныктарын концерттери-да болгулар, ынчангаш бистин колхозчуларымыс чанмастар-даа, ында кежээликтей апарганда хөгүлү дам баар, хүндүс аялдап күнээң чон туруп, шылаарында билбестер...

...Хову одаанда төгериктей олурупкан чонун ортузунда кара салдыг кижиниң барааны ыракта-на кестүп турган. Оон өткүт болгаш төлөстү сестери дунуң иржыман өтүр, кежээки салгы-биле кады колхозтун хову одаанга чангылап динналып турган:

—«Ажаап алышкын—тур үеник херээ, ол манаар чорукка ынак эвес. Чогуу үенинде ажаап алызын—уялду алганын ол, ажаап алышыкына хожудаз утурганы ол» — деп, улуг Сталин бисти өөредип турар. Долгандыр көрүңерем: бистин ховуларымыс далай дег кызыл-тастар чалгып турлар. Ында ховуну күчүлү корабил—комбайн күштүг-даа болза, чаагай дүжүткө харыккан дег эштип чоруп тур. Но хун ол комбайн шак графинин барымдаалап аялдап тургаш, 28 гектар черин тарааны ажаап алган, азы тараа кестирер машина-биле доктаамал аялдап болза, барык чеди хүнүн нормазы-дыр, а снаптаарын, бастырамыс, чеже хүнүр херек болгу дегдир! Ол комбайн агрегатында бистин Чадаана МТС-тин эң механизаторларынын бирээзи—Константин Егорович Полещук аялдап турар болгай.

— Дүрген болгаш чидириг чок ажаап алыр—деп ол механизаторнын салып алган сорулгазы ол, ынчангаш ол хүн-бүрүдө барык-ла үш норманы күүседип турар. Азы тараа кестирер машиналарын машинистери колхозчулар Ооржак Алдын-оол, Куулар Экер-оол оларны көрүңерем: боттарынын хүн нормазын 150 аялгал хуу күүседип турар, а кыска хууса-

да ол ийи-чүсчүлөр болур дээш күженишкнинерин салып турарлар.

Чугаалап турган кижиге када доктаай хона берген. Ол—колхозта партия эге организациязынын секретари Дамдын-дыр. Бүдүргей кылдыр чырып турган одаг чанында улусту эргий көрүп, бир-ле кижини дилетинип көрүшпаан, ол оон ынай үргүлчүлээ:

—Ынчалза-даа бистер бодувустун ховуларымыста хөй-хөй мажактарын артырып каап, хөй тарааны чидирип, ажаап алышкына хожудап турардыр бис. Комсомолчу Суртаал-оол дун машиназынын кезип турган черин көрүңерем: бир төрбөлтин метр чурда 15—20 мажактар чыдып каап турар, а нигизин-биле оон кестирер черинде чеже тараа чыдып каап турар-дыр? Ынчаар аялдап болур бис бе? Чок, черле болбос!

—Окта таарышпас херек! — деп, караңгыда бир-ле кижиниң ширини үнү диннаган.

— Ол дээрге, дөмөй-ле бодувустун кылып алган аялгалымыстан когарап турарымыс ол-дур—деп, бир үн айаа улашкан.

—Комсомолчу нүүр эвес-дир ол! — деп, үш дугаар үн шыгызы-биле буруу шапкан.

Улустун кемелээнинге арнык төс дег кылдыр кызыл, ыды берген Суртаал-оол шыдашпайн туруп келген. Ол, бодун долгандыр орган колхозчуларже эргилдир көрүшпаан, дидим шийтирлин-биле чугаалап үнгөн:

—Мындыг чүве моон сонгаар турбас! Даарта көөр силер: мен норманы-даа күүседир мен, мажак-таа чок болор.

—Шын-дыр, — деп Байыр-оол ону дөктөөн.—Бурузуң миннир болгаш ону чок кылар дээш кызар болгай!

—Агитатор Дамдынның чидиг болгаш дидим сестери бүгү колхозчуларынын чүрээни хайыдырган. Дыка дүңгө чидир колхозчулар аразында тараа чидирин болдурубас, ажаап алышкынын темпизин дүргеледир дугайында чугаалажып турганнар.

Дун орайтай берген. Күскү шык туман шөлдүн кырынга чавызы-биле эштип чоруп турган. Дээрде сылдыстарнын чидиг кылдынаашкынынын чө чедер дээн ышкаш, аяк одагнын оттары сырыланып чашташ, карангы дээрин деглеминге чоргаар ужуп чоруп тургулаан.

Ынчалза-даа одагта чугаа-соот ам даа үргүлчүлөп турган. Ынаар бир саван чыдыра дөмбинин чинге үнү бер-ле ыры ойноп турган.

—Дамдынның ойнап турарын аа! — деп бир-ле анык уруг чугаалаан.

—Бистин агитаторуус дээрге хөгжүмчү-даа, өскүрү-даа кижиге болду ийи! — деп, өске база бир үн ону бадтыкан.

Аялгалыг четпестерин дидими-биле илередип, чаа-чаа чүүлдерин тып үндүрүп кээр ол агитатор колхозчуларга улуг авторитеттиг болуп турар.

А. ТӨМҮР-ООЛ.

пирлери районда күүсетимейн артылаан.

Күүскомунун ажылын планнап алза-даа оон удуртукчулары планын барымдаалавайн турар болгаш аялгалында көрдүңөн айтырыгыларын орнунга, аар-саар хөй айтырыгыларын күүскомунун хуралына чугаалажып турар. Бо чылдын 8 айлар дургузунда планнаан 56 айтырыглардан күүскомго көргөни чүгле 27, ынчаарга пландан дашкаар 75 айтырыгыларын көргөн.

Аялгалыг чоңдан кирип турар коммуналдын үнүп келген чылдаганын өөрнемейн, эренгей эзу-биле көрүп шийтирлеп турары хаая эвес болуп турар.

Дыка хөй коммуналдар болгаш билдириншикниер үр үенин иштинде харын чокка чыдып турар таварылгалар бар. Райкүскомда болгаш килдистерде чоңу хүлээп алырын чурумун доктаатпаан. Хамаатчыларынын нинти хуралдарын үргүлчү чыыдырбайн турар. Суму Советтеринде херек эмгелели багай тургустунган.

Организас-массалыг аялгалды багай болуп турарынын болгаш масса-биле Советтериниң харылзаазы сула болуп турарынын ужурунда район элээн хөй кол чугула аялгал-агыл, политиктиг хемчеглерин күүседип шыдаваан. Районнуң малынын 5аш саны эрткен чыл-биле денээрге 9 хуу кудулаан, малга бедүн чөм белеткээриниң планын район август 1-де колхозтарга 66,5 хуу болгаш нинти район-биле алгырга 80,4 хуу күүсеткен.

Районнуң колхозтарында чуртталга, бүдүрүлге, культуу амдыралдын болгаш мал кажааларынын туудунуң график планы үзүлген. Чаа өөредилге чылынга белеткелди сула чоруткан. Дус-Даг болгаш Хандагайты школаларынын септелгези ам-даа четче доозулбаан. Район төвүндө башкылар олурар бажынар белең эвес, өөредилге эгелей бергенде септелгезин кылып турар.

Бижик билбес болгаш биче билер чорукту узуткаарынын планын район күүсетпез. Районда дүжүт

ажаап алышкыны болгаш күрүңеге тараа дужаалгазы дыка багай чоруп турар. Сентябрь 20-ге чедир бүгү тарааны чүгле 80 хуузуң ажаап алган, күрүңеге тараа дужаашкынынын планын чүгле 56,1 хуу күүсеткен. Көдээ аялгал-агыл үндүрүүнүн чылдазын 28 хуу, бот-ооналг үндүрүүнү 48 хуу күүсеткен. Ол ышкаш эмнелге, культуу-чырыдышкын албан черлеринде болгаш херектел кооперациязынын аялгалдарында база дыка четпестер бар болуп турар.

Районнуң колхозтарынын болгаш сумуларынын төптөрин сайзырадыр талазы-биле аялгалды мырынай чорутпайн турар, районнуң чурттакчыларын чаагайжыдылга аялгалыче мобилизаставайн турар.

Каадырларын шың шилип алып, аялгал мергежилдер болгаш кижизидер аялгал Өвүр райкүскомда дыка четпес. Сагалы суму Советиниң даргазы турган Тажыны кандыг-даа чылдаганын чок халааш, Хандагайты суму Советиниң даргалаткан, оон амдырал байдалына таарыштырып көрбөзүн-биле орта база аялдавайн ийин барган. Кижизидилге аялгалын багай тургусканынын хараазы-биле чамдык суму Советиниң даргалары арагага хандырып чоруктар бар. Хандагайты суму Советиниң даргазы Чажын-оол, Дус-Даг суму Советиниң даргазынын оралакчызы Дамба-оол даргаалаар, аялгал харымыс-салга чок чорукту көргүзүп турганнар.

Советтериниң организас-массалыг аялгалын үндөзүн-биле экижидер дугайында тодаргай шийтирлин сессия хүлээп алган. Ам сорулга болза, бар четпестерин доп-дораан чылдадыр болгаш хүлээп алдынган шийтирлин херек кырынга боттадырар дээш база организас-массалыг аялгалды бедик денелге тургузуу, анаа үндөзүлдөш район болгаш суму Советтериниң мурнунда аялгал-агыл, культуу политиктиг сорулгаларын чедишкниин шийтирлээри дээш шудургу аялдаары болур.

Б. БЮРЮ.

облкүскомунун инструктору.

Капиталдын чурттарында ажылчы чоннарнын яды-түрөнгү чоруу

Ажылчы чоннарнын амырал денелинче монополияларнын кал- даашкындыгын улус массаларнын удурлангышкын капиталисттик чурттарда улам-на калбарып турар. Америк-англи империалисттерин оеткеп турар чаа дайыныннын аны- лынга уаур демисел болза, улус мас- саларнын чингине эрге-ажылчыны- ны камгалалы-биле, эларынчын номинуг болгаш политиктиг эрге- леринин камгалалы-биле үзүлөөс харылзаалыг деп чүвени миллион- миллион ажылчы чоннар медегер би- лип турар.

Капитализм ажылчы чоннарнын дардалдын, ажыл чок чоруктун, аш- чуттук болгаш яды-түрөнгү чорук- туң аар бергелеринге таварыштырап турар. Капиталисттик тургузуг улус- туң улуг хөй кезин хан сорукку эвээш кезек кадыг-дошкуну-биле дар- лар болгаш ят-чөгү-биле дээрөөдөр кылдыр тургустунган. Капита- листтик нитилел болза, «сүгдө ажылчы күжү садып алып болгаш салдылаары, өске-биле чугаалаарга миллион-миллион кижилерин төле- зилеп кууданыры-биле тутунуп ту- раар» деп В. И. Ленин оижип тур- ган.

Делегейин чаа дайынын белет- кээринин болгаш өскүдүп чорудары- нын чепсө болуп турар агрессия Соңгу-атлантика блогув АКШ-тын империалисттери башташ тургуска- нынын соонда капиталисттик чурттар- да улус массаларын дарлаар болгаш үптээр чорук ошка күштептер. Аме- рикавчын Катышкан Штаттарында болгаш АКШ-тын чалча чурттарында дайын калчаары көстүп көрбөзү- ны-биле өскүчү, эмин эртер хөй-биле чепселер чорук болуп турар. Капиталисттик чурттарнын экономика- зын дайын оруунче шилчидип ту- рары ажылчы чоннарга түрөнгү баа- далды таварыштырап турар.

«Чурттуң чепсеттиг күштерин кө- вүдери болгаш боо-чепсетти эндере будуруп үндүрери шериг үлетпурун калбартырынга, хамааты үлетпурун кызырарынга, хамааты улуг туугу- ларын соксадырынга, үндүргүлери аартадырынга, массалыг хергелгэ барааннарнын өртөө улгатырарынга чедир деп» чүвени Англиянын болгаш АКШ-тын дуржулгазы көр- гүзүп турарын ш Сталин «Правда- ны» корреспондентизи-биле беселде- зинге демдеглээн.

Чепсетти эмин эртер хөйү буду- руп үндүрер чорук капиталисттик чурттарнын ажылчы чоннарынга ка- ый хире аар-бергелерин таварышты- рып турар чаа-чаа чижектер хүн- бүрүде херечилеп турар. Капиталист- тик делегейин чөлөнгини болуп ту- рар Американын Катышкан Штат- тарында ажылчы чоннарны ажы-би- ле үптээр чорук ботандырып турар. АКШ-тың күрүне бюджетинин 70 ажыг хуузу тайбынга ынакшыл- дыг улустарга удур агрессия чаа дайын белеткелинге чарыгдатынып турар.

Атлантика блогувун киржикчиле- ри—чурттарнын ажылчы чоннарын- нын экономунг болгаш политиктиг эрге-ажылчтарынга халдар чорук- тарын үндүргүзүп базымшкыны-биле улам-на бергедейип турар. Кореяга интервенция эгелээнинден бээр АКШ-та америк ажылчы чоннарнын үндүрүп 17 миллиард долларга өскө- кен. Ам АКШ-тын чааза үндүргүлери ам-даа 10 миллиард долларга өстүрер деп турар. Англиянын Фран- циянын, Италиянын болгаш Соңгу- атлантика блогувун дузаанга кирип тыртырган өске-даа чурттарнын ажылчы чоннары үндүргүлери- нин улуг бергелерин эдилеп турар.

Капиталисттик чурттарда массалыг барааннарнын өртөө үзүткел чок бе- дип турар. Дайын мурунун денели- биле дөмөлбөзгө АКШ-та бараан өртөө 162 хуу өскөн. Үндүргү- лөр үрүгүчү өзүп, бараан өртөө улга- дып турар үеде, капиталисттик чурт- тарда ажылчы чоннарнын ажыл төлөвирн өспөй чангыс черде тап- тал турар. Бо чорук болза, ажыл- чын агыннын амырал чуртталгазы- ны денелин дыка куудалап турар. Италияда өг-бүлелерин дөрттүн үжү чурттаар арга чок болуп, аштап- яды-түрөнгү байдалда турар. Дай- ын мурунун денели-биле дөмөйлөзгө француз ажылчынарын ажыл төлөвирин чарты кызырла- ган. Америк монополистер кызыгаар чөгү-биле өз болуп турар латин Американын чурттарында аш бол- гаш яды-түрөнгү чорук тергиндеп турар.

Америк империализмнин агрессия- зынын оода, дайынын плацдармна- ры болуп турар Барын Германия- ның болгаш Япониянын чурттакчы чоннары дыка берге байдалда туруп турар.

Гречиянын, Испаниянын, Тур- циянын миллион-миллион ажылчы чоннарын бүрүн хоозураашкынга таварыштырган. Титонун фашисттик бөлүү Югославиянын улзуун кууда- нышкында тудуп турар. Вашинг- тондан айтышкын өзүгаар титочу чазактын чорудуп турары милитари- зациянын шыдажыр арга чок дар- далын Югославиянын улустары чүк- тээр ужурга таварып турар.

Артык кончаа орулгаларынын кү- сел-биле садып алган ажылчын аристократияны азыравышан, АКШ-тын, Англиянын болгаш капита- листтик өске-даа күрүнелерин монополистер боттарынын чурттары- нын ажылчы чон массаларын кадыг- дошкуну-биле дарлап, колониалдыг болгаш хамаарылгалыг чурттарнын улустарын үптээр чорукка таварыш- тырып турар. АКШ-тын, Англиянын, Франциянын, Бельгиянын сан-хөө болгаш үлетпур магнаттары Африка- нын улустарын кууданышкында тудуп турар. Филиппинернин, Ин- донезиянын, Бирманын, Малайянын ажылчы чоннары империалист аар дардалды эдилеп турар.

Капиталдын чурттарында улус массаларга доктаамал бергелер бол- за, ажыл чок чорук болур. Хөй мил- лион ажыл чоктарын армиязы боо- чепсетти эндере будуруп үндүрер чорук-биле үлетпурун хамааты адырларынын душкенин түнелин- де неметинип турар.

Капиталисттик чурттарда ажылчы чоннарын амырал чуртталгазы- нын денелинче халдашкын фашисттик өлүкчү чоруктун күште- лишкин-биле болдунуп турар. Боо- чепселээшкинин эмин эртер будуруп үндүреринге удур, аш болгаш яды- түрөнгү чоруктун политиказынга удур ажылчын агыннын демиселин фашисттик каржы хемчеглер доктаа- дып шыдашас! Соңгу-атлантика бло- гунун бүгү чурттарында ажыл сок- садышкынарнын чалгы калбарып турар. Тараа дээш, хосталга болгаш тайбын дээш демиселге турунтук болгаш организаастыг чорукту Фран- циянын болгаш Италиянын ажыл- чын агызы көргүзүп турар «Анги- нын тайбынын» негелдепип турар барын социалистер болгаш проф- зилелдерин сатыныкчы баштынчы- лары — империалисттерин чалча- лары, монополистерин агентилери, ажылчы чоннарын өжээнинг дай- зынары болуп турарын капиталист- тик чурттарнын улус массалары улам-на бүүзүрүп турар. Ажылчы чо- нарын амыралчы эрге-ажы дээш, тайбынын, демократиянын болгаш социализмнин улуг херээ дээш эрестиг демисеип турар ком- мунисттик партияларнын алдары чер бүрүде өзүп турар.

Беш улуг күрүнелерин аразынга Тайбын Пактызы чарар дугайында Тайбынын Бүгү-делегей Чөвүтөли- нин Кыйгырынын алаанга 450 мил- лион ажыг ат бижидилгелерин чыы- дырган. Улустар Тайбынын Пакты- зы дээш демисеип турар, ыңдыг Пактыны чарары дайынын айы- ын чаладыр, чепселээшкинин кы- зырар агын бээр, улустарнын эгн- еринге аары-биле онаажып турар дайын чарыгдалдарын аар берге- зин чингидип деп чүвени улустар би- лип турар.

Тайбын дээш демиселче чаа-чаа күштер немеип турар. Бүгү чурт- тарнын эки сеткилдик кижилерин Кореяда империалисттик интервен- цияны соксадырып, герман болгаш япон айтыргларын тайбын болгаш чөптүг таарыштырарын чүткүлдүг негеп турар.

Демократиянын болгаш соци- ализмни күчүлүг лагеринин баын- да чоруп олурар Совет Эвилелинче бүгү делегейин ажылчы чоннарын иделег хайгааралыг улганган. Капи- алисттик кууданышкынын илчирбе- ни ап октааш, совет улус делегейге бир дугаарында-ла хосталганы чаа- лап алган. Экономунг кризистерден, ажыл чок чоруктан, яды болгаш түрөнгү чоруктан хосталганы совет улус бир дугаарында-ла чаалап ал- ган. ССРЭ-нин улустары бөмбүрзек- тин алдынын бир кезээнге соци- ализмни тургускан. Олар коммунисттик нитилелди чедишкенин тургузуп, бүгү кижү төрөгеткенге келир чырк үеже орукту көргүзүп турар.

Совет Эвилели, Кыдат Улус Рес- публика, улус демократиязынын чурттары чаа делегей болуп турар, ол черлерде ажылчы чоннарын материал байдалын үзүткел чок экижип турары экономунг болгаш социал хөгжүлденин хойлузу болуп, улустарын чагайжыдылгазы хүн бүрүде бедип, культура, эртем бол- гаш уран-чүүл чекетелип турар.

Совет Эвилелинин улуг дуржул- газы бүгү чурттарнын улустарын тайбын дээш, демократия дээш, соци- ализм дээш демиселче сорук кирип турар.

Кымыл Шетинин кудумчузу, баян 7. ТЕЛЕФОННАРЫ: Харысалгалыг редакторунуң 3—62; харысалгалыг редакторунуң өралакчызынын, партия амыдралынын, культура, литература болгаш уран-чүүл килдистеринин—3—88; харысалгалыг секретарынын, пропаганда болгаш агатация, көдөз ажыл-агый, үлетпур болгаш транспорт, чагаа килдистеринин—3—68; иштики информация, бухгалтериянын—3—85.

Кореяда болушкуннар

Улустуң армиязынын Кол командыралынын дыңнадым

ПХЕНЬЯН. Кореянын улус-демо- краттыг республиказынын Улустун армиязынын Кол командыралынын сентябрь 18-те медээлээн болза, Кореянын Улустун армиязынын ка- тыжышкынары кыдат улустун эки-тураачыларынын сырый детким- чези-биле фронтунун бүгү участок- тарыга америк-англи интервени- терге болгаш лисынманчы шериг- лерге удур атакаларын чорудуп, дайынын динг күштеринге бол- гаш техниказынга улуг чидиргил- лерин таварыштырган.

Фронтунун чөөн участогунга Иньжа болгаш Янгу хоорайларын соңгу талазында Улустун армиязы- ның камгалалын чаа таварып ки- рерин оралдашкан америк 2-ги бол- гаш 7-ги дивизияларны база эриктер- де Вонсан районуга дайынын бир эминчизин сугже дүлген.

Сентябрь 18-те Улустун армия- зынын зениттик артиллериялары болгаш адыгжы-аңчылар дайынын 12 самолёттарын алдара аткан.

(СЭТА).

Америк интервентилерин Кореяда араатанзыг чоруу

ПХЕНЬЯН. «Чаа Корея» деп журнал америк эжелекчилерин эжелээни корей черде чаа ужу- рдук чоруктарын дугайын медээл- еп турар.

Янжа волостинин Песек суурунга эжелекчилер тараачын Ким Чо Ир- ни чер реформазынын үезинде ре- форма чорударынын талазы-биле көдөз комиссиянын кежигүнү тур- ган дээш тудуп-хоругулааннар. Араатаннар ону бүдүн неделяда аштадып, холдарын чинге демир-би- ле баглап, думгуунче дээрбек де- мир өттүрүп, бүгү мага-бодун ине- дер-биле үттей шанчып, бажын боо- уязы-биле хап, өзгү-бодун чыда- биле өттүр шанчып-шанчып, оок соонда диритге онгар иштинче кирип октапкан.

Эжелекчилер Чахарн суурну ээлеп алган дораан-на көдөз активтерге удур террорун эгелээ. Демократтыг херээженнер Эвилелинин чер-чер ор- ганизациянын даргазы Ким Со Дени тудуп-хоругулааш, ону кадыг- дошкуну-биле эттеп-соп өлүргөнер. Оон соонда олар ол уругуну мага- бодун азып кааннар. Ренга волости- ге америк дээрбечилер 27 херээжен- нерни кудук иштинче кирип октааш, оларны даштар-биле тулгап каан. Шупту херээженнер өлгөнер. Эже- лекчилер болгаш лисынманчылар улусту өлүреринин мурунда оларны

чектеп турган. Унпхо суурга, эже- лекчилер эге школа башкызы Ким Се Чуну хилинчектээнер. Америк араатаннар оок бүгү мага-бодун куудануу шиптер-биле үттеп турган.

Америк эжелекчилер коргунчуг үлгелдешкенин ол ышкаш Мурнуу Кореянын хоорайларында болгаш суурларынча чорудуп турар. Сеулдан элээн каш километр черде турар Коян суурну эжелекчилер өртөткөнер. Ол сууржугаштын эвээш динг артык чөптөкчи- ларын бирээни кырган калдын чугаалап турары болза, эжелекчи- лер суурнун барык-ла бүгү чурт- такчыларын өлүргөнер. Өлүрткөн- нерин эт-хөргөгизип доп-дораан ал- гаш барганнар. Динг артыкканар ыш-чем болгаш оттулар чүүл-биле когараннар. Аш-чем болгаш хеп чок улусту янзы-бүрү ажилдарже эжелекчилер сывырып турган бол- гаш ажилдарындан чөрүшкөнерин өлүрүп турганнар. Эжелекчилер- ин холдарындан өлбөзөөнер аары- лардан азы аштап өлүп турганнар. Улустун армиязынын кызышкы- ныдан америк империалистер суур- дан аткаралар үнерде суурже кывар суук чүүлдүг бомбаны октааннар. Суур өртөнгөн болгаш чаа тевист- тинген.

(СЭТА).

Кореяда дайынны соксадыр дээш АКШ-та шимчээшкиннер

НЬЮ ЙОРК. Тайбын дээш аме- рикавчыларнын походу» деп орга- низациянын медээлөп турары бол- за, организациянын штабквартира- зычче Кореяда дайын чорудула- ларын доп дораан соксадыр дуга- ында кампания американын калбаа- биле катыжып, ону изини-биле детким турарын херче- биле турар хөй сангыг медээлөр чурт- туң бүгү булуңнарында кээп кирип турар.

Сентябрнын эгезинде Кентукки штатта Луисвилге ажык чагаа та- редышкынын кампанияын чору- ткан. Ук чагаалары Трументге чедер кылдыр адрестегилээн, ол чагааларда Кореяда дайын чору- дулгаларын доп-дораан соксадырып вегеп турар.

Севтыяриянын 7-де Сан-Францис- кого тайбын камгаларынын хөй ки- жи киржикчилгит митингизин органи- заастап өртөргөн. Ол митингге хоо- райнын багыны талакы кыдынын бийдингир юрзис Холлинген бол- гаш веер улустун херээжен дөй- ле Джеки Клар олар чүве чугаа- лаан. Оон аңгыда тайбын кыйгы- рынын адаанга ат салынышы- ны чыыдазы чоруп турар.

Мерилэнд штаттын Балмилорде

бүдүрүлгелерде улустарга сөөлү үеледе 4 ажыг мун хуудастарын тараткан. Ол хуудастар Кореяда дайын чорудулаарын соксады- рынче кыйгырып турар. Сентябрь- нын 21-де бо штатта аныктарнын тайбын камгалалынын фестивалын эртерире көрдүгөн.

Мичиган штаттын Детройтке ав- густун 16-да тайбын камгалалары- нын митингизин эртерге болгаш 10 мун хуудастарын тараткан.

Висконсин штатта Муадисиде- дайыга киржип чораан аныктары- ны болгаш херээженеринин орту- зунда тайбын камгалаларын чаа организациялары тыптып келген, ол организациялар чурттакчыларын талазындан улуг деткимчени алган.

Тайбын дээш американын чарык походу» деп организациянын демдеглөп турары болза, ол органи- зация чурттуң бүгү булуңнарында көдөз рабонарнын чурттакчы- ларын Кореяда дайын чорудула- ларын доп-дораан соксадыр дээш деп кампанияже улуг сонургалды салып турарын болгаш анаа киржип турар дугайын айтып ту- рар хөй сангыг чагааларын ап ту- рар.

(СЭТА).

Аргентинанын иштики херектеринге АКШ-тын киржилгези

РИМ. Вашингтондан «Пазее» со- лунуң медеглеп турары-биле алыр- га, АКШ-тын күрүне секретаринин Латин Америка херектеринин тала- зы-биле дузалакчы Миллер АКШ- биле Аргентинанын аразында ха- мааржылгалары Аргентинанын даш- тыкы херектер министривозунуң удуртулгазынга кылган өскерилге- лерин соонда болгаш Вашингтонга эрги аргентин элчин Ремонринуо Аргентинанын даштыкы херектер министрине томуйлаанынын соонда экижип турар деп пресс-конферен- цияга бузуурэн журналистерге медээ- лээн. «Чаа министр Реморинге болза АКШ-тын эки өнүү болур» деп Миллер медээлээн.

Аргентинанын даштыкы херектер министривозун Пасты Вашингтонга элчин кылдыр томуйлаанынга аме- рик чазак чүгө чөпшээрээнни, база оон чаа албанга келири ийн чурт- тарнын аразында хамааржылгалар- ны экижилдеринге шаптыкташ арга бе деп журналистерин айтырарын «АКШ-ка элчин черин Пас үр удуртпас» деп Миллер харылаан.

Миллерин ук медеглеги болза, Аргентинанын даштыкы политика- зыга өскерилгелер АКШ-тын дөрт киржилгезинин түнелинде чоруту- ген деп чүвени тодаргай-биле көр- гүзүп турар.

(СЭТА).

Делегей дугуржулгаларына чөрүштүр Япония эндере боо-чепселенип турар

ШАНХАЙ. «АЗИПРО симбу» деп япон солунун дыңчалдын өзүгаар алырга, япон чазак болза, америк эжелек эрге-чагыргалары- нын чөпшээрэ-биле Японияны эндере боо-чепселээр дугайында айтырыгын өөренип көрүнуң та-

лазы-биле комитет» тургузар деп турар, оон составыче мурундагы япон армиянын генералдары Симо- ура, Каваба, Танака, Эндо, Тацу- ми, Ивакуро, Хьттори болгаш ад- мирал Номура олар кирерле.

(СЭТА).

Германиянын демократтыг республиказынын Улустуң палатазынын немец улуска кыйгыры

БЕРЛИН. Германиянын демок- раттыг республиказынын Улустун палатазы сентябрь 15-те бодуун овза хуралыга бүгү немец улуска кыйгыры үндүргөн, ында чугаа- лап турары:

«Бүгү немецтерге! Бүгү немец партияларга болгаш организацияларга!

Германиянын демократтыг рес- публиказынын болгаш Барын Гер- маниянын төгөзлекчилеринин ни- ти герман чөвүлел хуралын чыы- дырар дугайында Германиянын Федералдыг республиказынын фе- дегалдыг парламентазынга санал киригерин немец улустун чангыс өпчө болгаш тайбынче күдээ-со- руу Германиянын демократтыг рес- публиказынын Улустун палатазын сагыш киртерге!

Нити герман чөвүлел хурал моон алаанда сорулгаларын шиит- пилээр жүрүлүг:

1. Чангыс эптиг, демократтыг, тайбынча ынак Германияны тургу- зар сорулга-биле национал хурал- га кустуг, ден эргелиг болгаш ча- жыг бадылаашкын демократтыг нити герман сонгулдаларын чору- дар.

2. Германия-биле тайбын керээ- ви дүргөн чарарын болгаш Герма-

ниядан бүгү эжелек шериглерин үндүрерин негээ.

Бистия Ада-чуртувусту чарар чорукту болдурус! Тайбын амы- драалды тургузар дээр болза, тай- ба арга-биле катыжып алып ужу- рлуг бис. Германияга чаа дайын эвес, бомба болгаш үрөгдөзшкн эвес, а тайбын херек.

Нити герман чөвүлел хуралды чыыр дугайында оон саналын дет- кирип улустун палатазы бүгү ве- меттерге, демократтыг бүгү пар- тияларга болгаш организацияларга угадып тур. Чангыс эп-сеткилдик дайынын чангыс эп-сеткилге болгаш Германияга үр тайбынын чедип алырынга моовдак болур чоруун болдуруп болбас.

Нити герман чөвүлел хуралды чыыр негепер!

Германиянын чангыс өви болгаш тайбын керээви чарары дээш демисеиптер!

Чангыс эптиг хамаарышпас, де- мократтыг болгаш тайбынча ынакшылдыг Германия делгерезин!

Немецтер—чангыс столче!

Германиянын демократтыг рес- публиказынын Улустун палатазы Берлин, 1951 чылдын сентябрь 15-те.

(СЭТА).

Кыдатта бедик дүжүт дээш демисел

ПЕКИН. Шанси можунун мурун- чөөн талакы кезээнде Сигсу көдөз суурда бүгү Кыдатта суралгыг күш-ажылдын маалыры тараачыг коммунист Ли Шунь-да чурттап ту- рар.

Ли Шунь-данын болгаш оок удуртуп турары күш-ажылчы ду- залакчы бөлүктүн инициативин өзүгаар көдөз ажыл-агый продуктуларын бү- дүрүп үндүрерин улгатырары дээш шимчээшкин калбарган.

СЭТА-нын корреспондентизин Сиг- су көдөз суурга чораан болгаш Ли- Шунь-да-биле беселдашкан. Кор- респонденти-биле беселдажышы- нынга Ли Шунь-данын медээлээни болза:

Бистин бөлүүвүсте ам 9 ажыл- агыйкы бөлүктөр туруп турар. 1943 чылда, кажан эн-не баштай ду- залакчы бөлүктөр болуп катыжар деп шиитпирлээнинисте 6 ажыл-агый деп катыжып кирген турган. Оок сөөлүнде удатпаанда баян бир ийн бөлүктөр тургустунган, а оон соонда бистин суурувунун бүгү тараачы- нары беш дузалаар бөлүк кылдыр боттажа бергенер. Тараачынар каттары кижн бүрүзү дузунда ажилдарга кажан-даа чедимче чок болур деп чүвени билгенер.

Боо-чепсетти холууска тудуп ал- гаш тулчуп тургаш бодувустун хос- талгавызы камгалал ап шыдаан болгаш аас-кежиктиг амыдралды тургузар агын чедип алган бис.

Коммунисттик партия болгаш ш Мао Цзе-дун чаа амыдралды тургузар орукту биске айтып берген. Бистер тарылга шөлүн улгатырып, дүжүттү кичаар-даа аажок улгатырарын чедип алган бис. Бистин бөлүктүн тарылга шөлү улуг эвес, 0,75 шөл, бедик дагларнын кадыр ийинде шөлде бир му (бир му чер 1,16 га черге деп) болуп турар. Чыл бүрүде-ле хая-даштыг даглардан тараа тарыр чимистиг үнүштер болгаш ыш тары олуртуп бир каш му черлерин чаалап ап турар бис. Бистин ховула- рывыстын дүжүттүн чыл бүрүде ул- гатырып турар бис. Бистин тараа- чынарывыстын тарылга участокта- рынын дүжүдү дайын мурундагы чылдан колдуунда ийн катан хөй. Шаанда бир му чер ортумаа-биле 180—200 циней (бир циней 0,6 килограммага деп) тараа берип турган, 1949 чылда бир му черден ортумаа- биле 350 цинейин ажаап алган бис, а бо чылын 400—450-ден эвээш эвес циней ажаап алдынар. Бистин тараачынарывыс дүжүт чок кан чыл болур-даа болза, аштап берге- дей бээр дугайын болаваастай бергенер. Мен чер реформалаашкынынга чедип 12 му черин арендизеп ап, оон бир чылда 2300-ден эвээш эвес циней тарааны ажаап ап чордум. Ол ышкаш алган тараанын 1620 цинейин аренда дээш помещикке төлөп бээр турдум. Оон аңгыда 150—200

циней тараа янзы-бүрү үндүрүт тө- лээринге болгаш помещикке бедик кылдыр үнер турган. Шыны-биле чугаалаарга кыжын чиир хлеб чок олурар турдувус. Ол үеде суурга турган 23 өг-бүлөдө чүгө 5 өг-бү- ле картофель болгаш чичкинди чип тодугуумаар байдалдыг чурттап чо- ран.

Ам бо үеде бодумнун ховумдан 9 ажыг мун циней тарааны ажаап ап турар мен.

Бистин бөлүктөривестин хөй-ни- танын чепсек-херекселдери көвүдөп турар: хол-биле тараа чаштырар херекселдер, чвартып кылган андазы- нар болгаш көдөз ажыл-агыйнын өске-даа чепсек херекселдери бар.

Чурттуң камгалалын быжылгаар болгаш экономиказын хөгжүдөр деп Мао Цзе-дуннун кыйгырынын изин- биле хүлээп ап, му чер бүрүзүндө 378 циней тарааны, азы 1950 чыл- дагызындан 21 циней хөйү ийкпе, дайын мурундагызындан ийн кат- тап хөй тарааны ажаап алып деп хүлээнген бис. Оон аңгыда бистер, тараачынар дузалаар ажыл-агыйны хөгжүдөр, эм кылдыр үнүштерни өс- түрү, ыштарын болгаш чимистиг үнүштерни тарып олуртуп, шээр малдын болгаш хааванарнын баш санын өстүрер деп хүлээнген бис.

Ли Шунь-данын оон ынай чуга- лааны болза, бистин эгелээни элекчи чоруувусту бүгү чурттуң ыле-мун тараачынары эдерип ту- рар. Бистин кыйгыривысты 4 ажыг мун дузалакчы бөлүктөр хүлээп ал- ган. Көдөз ажыл-агыйнын чус-чус муракчылары бистин-биле чагаа харылзааны кылып турар, ол ышкаш чөөк хавынын районнарын хөй- хөй тараачынары биске аалдап келип турар болгаш оларнын-биле бо- дувустун аргавысты солчуп турар бис. Бистин тараачынарывыс бил- гинче улуг чүткүлдүглер. Шаанда бистин суурувуска чүгө 4 кижн би- жик билер турган. Ам бистин суур- нун чурттакчыларынын чартык ке- зин бижикке өөренип алган.

Ам удатпас бистин чуртувус Кы- дат улус республиказынын тургус- тунганынын ийн чыл оон демдеглөп эртер. Ол кайгамчык алдарлыг байырлалга бистер, тараачынар чаа-чаа будурулга чедишкенири- биле ужуражыр деп турар бис. Өске дузалакчы бөлүктөрн болгаш көдөз ажыл-агыйнын муракчыларын ол алдарлыг байырлалдын хү